

Biuletyn

ISSN 1233-9784

informacyjny

5/2021

Krajowy Plan Odbudowy

**Wstrzymanie sprzedaży
państwowej ziemi rolnej
przedłużone do 2026 r.**

**Projekt eDWIN,
czyli rolnictwo przyszłości
na naszych oczach**

**Bezpieczne stosowanie
środków ochrony roślin**

**17 czerwca upływa termin
składania wniosków o dopłaty**

**Dotacje
do prywatnych
lasów**

**KRAJOWY
PLAN ODBUDOWY**

Odporność i konkurencyjność gospodarki

Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia

Zielona, inteligentna mobilność

Zielona energia i zmniejszenie energochłonności

Transformacja cyfrowa

**Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgłosił do projektu KPO
ponad 30 rodzajów programów lub dużych inwestycji
związanych z odbudową sektora rolno-spożywczego
oraz wzmocnieniem rozwoju obszarów wiejskich.**

W numerze:

MRiRW

Krajowy Plan Odbudowy	4
Okienko dla rolnika	5
Platforma Żywnościowa	7
Posiedzenie Komisji Rolnictwa parlamentów państw Grupy Wyszehradzkiej ...	8
Szanse i wyzwania dla gospodarstw rolnych	9
Wideokonferencja ministrów rolnictwa UE	10
Bezpieczne stosowanie środków ochrony roślin	15
Rynek zbóż w okresie przedzimywnym	18
Działania dla żywności i rolnictwa ekologicznego	19
Działania leśne w ramach PROW 2014–2020	20
Europejski Zielony Ład na pol@ch w Polsce	21
Bioasekuracja sposobem na ASF	24
Wścieklizna – znana, ale wciąż groźna	25
Jakość żywności pod lupą jednej inspekcji	27

ARiMR

17 czerwca upływa termin składania wniosków o dopłaty	31
Dotacje do prywatnych lasów	32
Co ARiMR robi dla rybaków?	34

KOWR

Dynamiczny rozwój polskiego winiarstwa	36
--	----

KRUS

30 lat w służbie rolnikom	39
Rehabilitacja po COVID-19 w Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS	40

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Zdjęcie: Marcin Kapron

GRZEGORZ PUDA, minister rolnictwa i rozwoju wsi

Minister: moim zdaniem

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) to kompleksowy program reform i projektów strategicznych z punktu widzenia całej gospodarki. Jego celem jest wzmocnienie odporności gospodarczej i społecznej, również na wypadek podobnych kryzysów jak pandemia oraz budowa potencjału polskiej gospodarki na przyszłość.

30 kwietnia br. Rada Ministrów przyjęła dokument, w którym znajdują się inwestycje skierowane bezpośrednio do sektora rolno-spożywczego.

Przewidziano w nim budżet w wysokości 1,267 mld euro na inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu. Mieści się w tym m.in. dywersyfikacja kanałów dystrybucji poprzez tworzenie lokalnych centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych, wliczając w to rozbudowę i modernizację infrastruktury logistycznej i technologicznej służącej skupowaniu, przygotowaniu do sprzedaży i wprowadzaniu do obrotu produktów rolnych wraz z towarzyszącym systemem aplikacji cyfrowych. Znajdują się tam również inwestycje w ramach regionalnych rolno-spożywczych rynków hurtowych

oraz tworzenie miejsc bezpośredniej sprzedaży dla spożywczych produktów lokalnych, m.in. w miejscach obsługi podróżnych na obszarze dróg – tzw. MOP-ach.

W ramach tych środków realizowane będzie także wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego, tych już istniejących

oraz nowo zakładanych w zakresie zakupu maszyn i urządzeń do przetwarzania, przechowywania oraz wprowadzania do obrotu produktów rolnych, specjalistycznych środków transportu do dystrybucji żywności, a także rozbudowy infrastruktury zakładów, w tym zrównoważonych i inno-

wacyjnych technologii oraz inwestycji w obszarze gospodarki w obiegu zamkniętym, ochrony środowiska, rolnictwa ekologicznego.

Wsparcie dotyczyć będzie również przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych

W Krajowym Planie Odbudowy na inwestycje na rzecz sektora rolno-spożywczego przewidziano 2,179 mld euro.

i spożywczych przez rolników oraz osoby prowadzące lub rozpoczynające działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego i działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej oraz sprzedaży bezpośredniej. To kontynuacja dobrych zmian zapoczątkowanych wprowadzeniem regulacji prawnych, które wreszcie pozwoliły rolnikom legalnie sprzedawać produkty z własnego gospodarstwa. Nasi poprzednicy blokowali to twierdząc, że to przepisy unijne zabraniają, co okazało się kompletną nieprawdą.

W ramach KPO przewidziano ponadto 667 mln euro na inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich oraz 130,71 mln euro na szeroko rozumiane e-usługi publiczne. Będą też środki na rozbudowę potencjału badawczego w wysokości 115 mln euro.

Łącznie na inwestycje na rzecz sektora rolno-spożywczego przewidziano 2,179 mld euro. Jest to kwota, która ponad dwukrotnie przewyższa wartość budżetu, z jakiego rolnictwo i regiony wiejskie mogły korzystać w ramach programu SAPARD i prawie tyle (96,3 proc.) co wydatki ze środków WPR w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006 (2008).

Musimy również pamiętać, o czym wielokrotnie już wspominałem, że na obszary wiejskie będą kierowane także środki, za które nie odpowiada tylko i wyłącznie resort rolnictwa. I tak, środki KPO zostaną przeznaczone również na dostarczenie taboru zeroemisyjnego dla połączeń autobusowych na obszarach ze słabą dostępnością transportową oraz na rozwój i modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym.

Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych dla każdego mieszkańca Polski, niezależnie od jego miejsca zamieszkania, to szczególnie ważny priorytet inwestycyjny na najbliższe lata, dlatego w KPO oprócz środków na rozwój usług zdrowia na poziomie powiatowym przewidziano dodatkowe 4,392 mld euro (ponad 12,21 proc. całkowitego budżetu KPO) w ramach komponentu D „Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia”.

Niewątpliwie te wszystkie działania w ramach KPO zdecydowanie przyspieszą poprawę jakości życia na

obszarach wiejskich, a tym samym znacząco zniwelują różnice pomiędzy miastem a wsią.

Bardzo jasno o wsparciu obszarów wiejskich mówił też prezes Prawa i Sprawiedliwości Jarosław Kaczyński

podczas prezentacji Polskiego Ładu. W tym programowym dokumencie działań na najbliższe lata zawarty został rozdział „Nasza Ziemia”, który odnosi

się do rolnictwa i obszarów wiejskich. Tak jak skutecznie realizujemy zapowiedzi przedwyborcze, tak samo będziemy wdrażać w życie kolejne przedsięwzięcia służące poprawie sytuacji na wsi.

Będą wprowadzone radykalne uproszczenia dla rolników. Chodzi o znaczące odbiurokratyzowanie prowadzenia działalności rolniczej. Cyfryzacja całego procesu obsługi rolnika pozwoli na zbudowanie jednego cyfrowego okienka dla rolnika. Będzie to zdecydowane podniesienie komfortu realizacji spraw urzędowych, a co za tym idzie znaczące skrócenie czasu na załatwienie tych spraw.

Musimy też uregulować kwestie związane z pracami rolniczymi i nowo pojawiającymi się konfliktami wynikającymi z braku zrozumienia rytmu życia na wsi przez nowych mieszkańców przenoszących się z miast.

Zbudowany zostanie centralny system informatyczny katalogujący zasób państwowej ziemi, a w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych uruchomiono specjalne środki na inwestycje w miejscowościach

poprzez urzędy, które to działania będą kontynuowane w kolejnych latach.

Jednym z priorytetów do szybkiej realizacji jest przygotowanie i wdrożenie ustawy

o rodzinnym gospodarstwie rolnym. Zapewni ona rolnikom osłonę ekonomiczną, ciągłość gospodarowania, gwarancję płatności, liberalizację sankcji dla rodzinnych gospodarstw rolnych, ułatwi uzyskanie dofinansowania i wiele innych udogodnień.

Po tej ustawie kolejnym krokiem będzie opracowanie i przyjęcie Kodeksu rolnego. Ma to być akt prawny, który w sposób kompleksowy ureguluje generalne zasady i podstawowe prawa dotyczące gospodarowania rolnego.

To tylko główne zagadnienia rolne z Polskiego Ładu. Przed nami jeszcze wiele wyzwań. Mamy jednak jasno sprecyzowany cel i program osiągnięcia go – czyli poprawę warunków życia na wsi i wyrównanie szans.

Będą wprowadzone radykalne uproszczenia dla rolników. Chodzi o znaczące odbiurokratyzowanie prowadzenia działalności rolniczej.

Przed nami jeszcze wiele wyzwań. Mamy jednak jasno sprecyzowany cel i program osiągnięcia go – czyli poprawę warunków życia na wsi i wyrównanie szans.

Krajowy Plan Odbudowy

dla rolników, przetwórców rolno-spożywczych i rozwoju obszarów wiejskich

Możemy wywalczyć dla polskich rolników i przetwórców rolno-spożywczych w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności środki dwukrotnie większe niż wynosił cały budżet programu SAPARD.

■ Ratyfikacja decyzji Rady Europejskiej

30 kwietnia 2021 r. Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności* (KPO), którego budżet wynosi prawie 162 mld zł (35,97 mld euro). W tym samym dniu polski KPO został przekazany do oceny Komisji Europejskiej. Teraz od opinii Komisji i decyzji Rady UE zależy czy i w jakim kształcie KPO zostanie zatwierdzony na forum UE.

4 maja 2021 r. Sejm przyjął ustawę wyrażającą zgodę na ratyfikację decyzji o zwiększeniu zasobów własnych Unii Europejskiej. Ratyfikacja jest warunkiem utworzenia *Europejskiego Funduszu Odbudowy* oraz wypłaty Polsce środków w ramach *Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności*.

■ Dodatkowe środki dla sektora rolno-spożywczego

Dzięki staraniom ministra rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorza Pudy sektor rolno-spożywczy został w KPO wyróżniony spośród wszystkich działów gospodarki, jako szczególnie ważny w tworzeniu stabilnych warunków wzrostu gospodarczego po pandemii COVID-19.

Sektor rolno-spożywczy ma w KPO wyodrębnioną pulę na rozwój i wzmocnienie odporności na kryzysy w kwocie blisko

2,2 mld euro (6% całkowitego budżetu KPO). Daje to ponad dwukrotną wartość budżetu, z jakiego rolnictwo i regiony wiejskie mogły korzystać w ramach programu SAPARD i prawie tyle (96,3%) co wydatki ze środków WPR w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006 (2008).

■ Wsparcie dla mieszkańców wsi

Poza środkami na rozwój i wzmocnienie odporności sektora rolno-spożywczego z budżetu KPO będą wspierane inwestycje mieszkańców wsi w zakresie termomodernizacji budynków mieszkalnych oraz inwestycje samorządów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, m.in. w modernizację i budowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, cyfryzację, wymianę źródeł ciepła i termomodernizację budynków szkół, bibliotek i domów kultury, wdrożenie reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego, poprawę dostępu do opieki nad dziećmi do lat trzech.

Na wsi będą też realizowane inwestycje w sieci o dużej przepustowości na obszarach, gdzie występują ograniczenia w dostępie do internetu.

Środki KPO zostaną przeznaczone również na dostarczenie tabo-ru zeroemisyjnego dla połączeń

autobusowych na obszarach ze słabą dostępnością transportową oraz rozwój i modernizacja infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym. Na te inwestycje zaplanowano w KPO środki w wysokości blisko 7,4 mld euro (20,5% całkowitego budżetu KPO).

Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych dla każdego mieszkańca Polski niezależnie od jego miejsca zamieszkania to szczególnie ważny priorytet inwestycyjny na najbliższe lata, dlatego w KPO oprócz środków na rozwój usług zdrowia na poziomie powiatowym przewidziano dodatkowe 4,392 mld euro (ponad 12,21% całkowitego budżetu KPO) w ramach komponentu D „Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia”.

Środki na te inwestycje stanowią blisko 39% całkowitego budżetu *Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności*. Jest to olbrzymia szansa na przyspieszenie rozwoju i wzmocnienie odporności polskiej wsi oraz sektora rolno-spożywczego.

Środki Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności stanowią olbrzymią szansę na przyspieszenie rozwoju i wzmocnienie odporności polskiej wsi oraz sektora rolno-spożywczego.

**Departament Strategii i Rozwoju
MRiRW**

tel. 22 623 21 20

Zdjęcia: Margarita.Stock.adobe.com,
Michele Lorenzini.Stock.adobe.com

Okienko dla rolnika

Rozwijamy e-usługi

Usługi wdrożone w ramach „Okienka dla rolnika” zastąpią dotychczasową papierową formę wniosków formą elektroniczną

Pandemia COVID-19 zmieniła funkcjonowanie gospodarki, w tym także rolnictwa. Uwidoczniała, jak ważna staje się sprawna komunikacja na odległość oraz możliwość załatwiania swoich spraw, w tym urzędowych, przez internet. Stąd pomysł, aby na portalu Gov.pl utworzyć osobną podstronę poświęconą działaniom na rzecz rolnika w ramach tzw. Okienka dla rolnika.

■ Czym będzie „Okienko dla rolnika”?

„Okienko dla rolnika” ma być skoncentrowanym źródłem wiedzy i miejscem załatwienia różnych spraw przez rolników – podkreśla minister Grzegorz Puda.

Poprzez integrację różnych systemów i baz danych poszczególnych instytucji, rolnik nie będzie musiał podawać wielu informacji,

ponieważ te będą pozyskiwane automatycznie do wniosku, który będzie miał zamiar złożyć. To pozwoli ograniczyć do niezbędnego minimum ilość wykonywanych czynności oraz zaoszczędzić czas na załatwienie konkretnej sprawy. Dodatkowo planujemy uprościć i usprawnić niektóre już teraz udostępniane usługi świadczone przez nasze jednostki: Agencję

Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego czy poszczególne Inspekcje.

■ Wnioski przez internet – pierwszy krok w kierunku cyfryzacji rolnictwa

W ubiegłym roku Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, we współpracy z Ministerstwem Cyfryzacji, zrobiło pierwszy krok w kierunku cyfryzacji rolnictwa, polegający na utworzeniu na stronie Gov.pl e-usługi umożliwiającej rolnikom składanie wniosków o oszacowanie strat w ich uprawach spowodowanych suszą. Dzięki temu nie ma już konieczności powoływania przez wojewodów tysięcy komisji, angażowania wielu osób, a co ważne,

ocena poziomu strat w uprawach odbywa się w sposób jednolity, w oparciu o bardzo szczegółowe dane opracowane przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) oraz Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (IERiGŻ). Cały czas jest udoskonalane to narzędzie. W tym celu IUNG od ubiegłego roku wykorzystuje dane radarowe, które pozwalają na większą precyzję niż dane pochodzące z naziemnych stacji meteorologicznych.

Uruchomienie tej aplikacji dało wymierne korzyści, np. zmniejszenie ilości wypełnianych dokumentów, oszczędności czasu itp. I właśnie dlatego, we współpracy z KPRM, podjęto prace nad rozszerzeniem zakresu usług cyfrowych i spraw, które rolnik będzie mógł załatwić nie wychodząc z domu.

■ Zaangażowane instytucje

15 kwietnia 2021 r. zostało zawarte stosowne porozumienie pomiędzy zaangażowanymi instytucjami, które pozwoli na opracowanie i udostępnienie wybranych usług cyfrowych dla rolnika w ramach „Okienka dla Rolnika”. Oprócz MRiRW oraz KPRM w projekt zostały zaangażowane również jednostki podległe i nadzorowane przez Ministerstwo Rolnictwa, tj.:

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa;
- Główny Inspektorat Weterynarii;
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych;
- Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

■ Co na początek

Budowa usług cyfrowych jest procesem złożonym, wymagającym przebudowy i dostosowania systemów informatycznych

Planowane jest rozszerzenie systemu eRecepta o recepty wydawane przez lekarzy weterynarii

w poszczególnych jednostkach. Dlatego w ramach „Okienka dla Rolnika” na chwilę obecną zostało wybrane kilka usług, które chcemy wdrożyć w ciągu 1–1,5 roku. Będą to usługi, które zastąpią dotychczasową papierową formę wniosków formą elektroniczną i będą dotyczyły wniosków:

- o zwrot podatku akcyzowego od paliwa rolniczego;
- rolniczego handlu detalicznego (RHD);
- zgłoszenia do KRUS umów dzierżawy;
- o wypłatę zawieszony części emerytury (renty);
- zgłaszania umów cywilnoprawnych;
- o dopłatę do materiału siewnego;
- o ocenę polową materiału siewnego oraz materiału szkółkarskiego;
- wpisu do Rejestru Podmiotów Nadzorowanych;

- systemu obsługi producentów ekologicznych.

■ E-recepta weterynaryjna

Dodatkowo, w ramach Porozumienia (poza wydzieloną strefą „Okienka dla Rolnika”) planowana jest modyfikacja systemu eRecepty na potrzeby leczenia zwierząt – rozszerzenie systemu eRecepta, który jest częścią Internetowego Konta Pacjenta (IKP – pacjent.gov.pl), o recepty wydawane przez lekarzy weterynarii. Dzięki rozszerzeniu będzie można pobrać, przeglądać, a przede wszystkim realizować recepty wystawione przez lekarza weterynarii.

**Departament Informacji
i Komunikacji MRiRW
tel. 22 623 18 38**

Zdjęcia: sodawhiskey.Stock.adobe.com,
Studio Romantic.Stock.adobe.com

Platforma Żywnościowa

W uchwalonej w lutym 2017 r. rządowej *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (SOR) przedstawiono listę projektów strategicznych na najbliższe lata, do których zalicza się m.in. projekt pn. *Platforma Żywnościowa*, wdrażany przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) przy współudziale Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB oraz Instytutu Biotechnologii i Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. W. Dąbrowskiego.

Prace nad utworzeniem platformy trwały ponad 2 lata (od 1 czerwca 2018 r. do 31 sierpnia 2020 r.). Ze środków programu „Gospostrateg” wdrażanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju opracowano podstawy naukowe, które następnie wdrożono wprowadzając na rynek polski Giełdowy Rynek Rolny.

Jest to innowacyjne narzędzie umożliwiające uczestnikom rynku dokonywanie obrotu giełdowego krajowymi produktami rolno-spożywczymi o wystandardyzowanych parametrach jakościowych. Giełdowy Rynek Rolny jest prowadzony przez Towarową Giełdę Energii S.A. Rozwiązanie to pozwala na zawieranie transakcji w formule rynku kasowego, tj. z natychmiastową dostawą towaru.

To pionierskie rozwiązanie na rynku polskim zrealizowano w oparciu o najlepsze praktyki światowe.

Tym samym Giełdowy Rynek Rolny otworzył nowy etap w polskim obrocie giełdowym, gdyż dostarczył nowych możliwości handlu dla uczestników rynku z sektora rolnego. Działanie giełdy umożliwia koncentrację podaży krajowych towarów rolno-spożywczych, co pozwala na tworzenie dużych, jednorodnych partii towarów oraz ograniczenie kosztów transakcyjnych i ryzyka handlowego, w tym ograniczenie ryzyka cenowego w oparciu o wystandardyzowane umowy i produkty. Dzięki giełdzie powstały dodatkowe możliwości oferowania polskich produktów na rynkach UE oraz rynkach pozaunijnych, które przyczynią się do stworzenia nowych impulsów rozwojowych dla sektora rolno-spożywczego w Polsce i zwiększenia jego konkurencyjności na rynku globalnym.

Giełdowy Rynek Rolny dla produktów rolno-spożywczych jest rozwiązaniem nowoczesnym, które wpisuje się w obserwowalne na rynku trendy modernizacji produkcji rolnej i będzie podlegać dalszemu rozwojowi, który determinowany będzie przez sytuację rynkową. Obecnie towaremi notowanymi na giełdzie są pszenica, żyto i kukurydza, zaś w następnych etapach do obrotu sukcesywnie będą wprowadzane kolejne najbardziej perspektywiczne produkty rolno-spożywcze, takie jak rzepak, koncentrat soku jabłkowego, cukier

biały, odtłuszczone mleko w proszku czy półtusze wieprzowe. Planowane jest również uruchomienie rynku terminowego dla towarów rolnych, na którym przedmiotem obrotu będą kontrakty terminowe umożliwiające zawieranie transakcji z dostawą towaru w przyszłości.

Stronę podażową Giełdowego Rynku Rolnego tworzą głównie producenci rolni, tj. duże gospodarstwa rolne, grupy producenckie, mniejsze gospodarstwa przeznaczające część produkcji do obrotu, a stroną popytową – firmy handlowe zajmujące się obrotem zbożami (obróć wewnątrz krajowy oraz eksport zbóż) oraz firmy z sektora przetwórstwa pierwotnego zbóż (przemiał zbóż, wytwarzanie pasz dla zwierząt). Do pozostałych interesariuszy projektu należą magazyny świadczące usługi przechowalnicze zboża będącego przedmiotem obrotu na giełdzie oraz magazyny nieświadczące usług przechowywania, podmiot prowadzący giełdę, izba rozliczeniowa, domy/biura maklerskie, jednostka odpowiedzialna za kontrolę autoryzacyjną magazynów oraz laboratoria odwoławcze.

**Departament Strategii i Rozwoju
MRiRW**

tel. 22 623 21 20

Zdjęcia: Stepan Popov.Stock.adobe.com,

Coprid.Stock.adobe.com,

DDukang.Stock.adobe.com,

New Africa.Stock.adobe.com, Fotolia

Obecnie towaremi notowanymi na giełdzie są pszenica, żyto i kukurydza. W następnych etapach do obrotu sukcesywnie będą wprowadzane m.in.: rzepak, cukier biały, odtłuszczone mleko w proszku

Posiedzenie Komisji Rolnictwa parlamentów państw Grupy Wyszehradzkiej

14 maja br. odbyło się posiedzenie Komisji Rolnictwa parlamentów państw Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Republika Czeska, Słowacja, Węgry) z udziałem komisarza UE ds. rolnictwa Janusza Wojciechowskiego. Spotkanie odbywało się w formule online. Organizatorem była sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach sprawowanego przez Polskę rocznego przewodnictwa w Grupie Wyszehradzkiej.

Ze strony polskiej w spotkaniu uczestniczyli: minister rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorz Puda oraz sekretarz stanu Anna Gembicka.

Minister Puda przedstawił plany i działania Polski w zakresie niwelowania negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na rolnictwo. Zwrócił uwagę na znaczenie środków finansowych Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które zostały przeznaczone na wsparcie odbudowy unijnej gospodarki po pandemii. W ramach tego Instrumentu Polska może otrzymać maksymalnie 23,9 mld euro dotacji oraz 34,2 mld euro pożyczek. Podstawę wdrażania środków stanowi Krajowy Plan Odbudowy (KPO), który został przyjęty przez Rząd Polski 30 kwietnia 2021 r. i przekazany formalnie do Komisji Europejskiej.

– *Sektor rolno-spożywczy ma w KPO wyodrębnioną pulę środków na rozwój i wzmocnienie odporności na kryzysy w kwocie blisko 2,2 mld euro (6% całkowitego budżetu KPO). Jest to też prawie tyle (96,3%), ile wydatkowano ze środków WPR*

w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006 (2008) – podkreślił minister Grzegorz Puda.

Dodatkowo, na obszary wiejskie będą skierowane inwestycje koordynowane nie tylko przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ale również przez inne resorty. – *Będą to inwestycje w szybki internet, wsparcie cyfryzacji, wymianę źródeł ciepła i termomodernizację domów jednorodzinnych, szkół i bibliotek na wsi. Będzie to także zwiększenie dostępu do systemu zdrowia, opieki dla dzieci do lat 3, uruchomienie autobusów na terenach ze słabą dostępnością, wsparcie firm zaangażowanych w „zielone” projekty czy inwestycje związane ze skracaniem łańcucha dostaw w przetwórstwie rolno-spożywczym – poinformował szef polskiego resortu rolnictwa.*

Minister przypomniał również, że w roku 2020 wypłacono rekordową kwotę zaliczek płatności bezpośrednich – blisko 2,3 mld euro. W tym roku planowana jest wypłata zaliczek na poczet płatności bezpośrednich i płatności obszarowych z II filaru oraz kontynuacja pomocy z Funduszu Gwarancji Rolnych (FGR) dla mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w sektorze rolnym i przetwórstwie rolno-spożywczym.

Sekretarz stanu Anna Gembicka prezentowała informacje na temat Inicjatywy na rzecz rolnictwa, akwakultury i leśnictwa w biogospodarce opartej na wiedzy w Europie Środkowo-Wschodniej – BIOEAST,

podając ją jako przykład efektywnej platformy współpracy regionalnej, która zyskała uznanie w całej UE oraz poparcie Komisji Europejskiej. – *Dzięki dotychczasowej działalności ministrów rolnictwa państw BIOEAST Inicjatywa odnosi sukcesy, a Europa Środkowo-Wschodnia umocniła swoją pozycję w kształtowaniu polityki w obszarze badań i innowacji w rolnictwie i biogospodarce – podkreśliła wiceminister. – Przykładem tego sukcesu jest szerokie uwzględnienie potrzeb państw BIOEAST w nowym unijnym programie ramowym Horyzont Europa. Wyzwanie, przed jakim stoi Inicjatywa, polega na zwiększaniu zaangażowania państw BIOEAST, tak aby w pełni wykorzystać potencjał programu Horyzont Europa, pamiętając o tym, że pula dostępnych środków tylko w obszarze badań związanych z rolnictwem i biogospodarką wynosi aż 9 mld euro – dodała sekretarz stanu Anna Gembicka.*

Posiedzenie Komisji Rolnictwa parlamentów państw Grupy Wyszehradzkiej zakończyło się przyjęciem konkluzji ze spotkania, w których zapisane zostały kluczowe postulaty Polski, Republiki Czeskiej, Słowacji i Węgier w zakresie WPR 2023–2027, Europejskiego Zielonego Ładu i Strategii „Od pola do stołu”, wpływu pandemii COVID-19 na rolnictwo i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt.

**Departament Współpracy
Międzynarodowej MRiRW
tel. 22 623 24 71**

Szanse i wyzwania dla gospodarstw rolnych

Wspólna deklaracja ministrów rolnictwa GV4+4 w sprawie szans i wyzwań dla gospodarstw rolnych w świetle Strategii „Od pola do stołu”

Gospodarzem drugiego spotkania na szczepku ministrów rolnictwa w ramach polskiego przewodnictwa w Grupie Wyszehradzkiej był minister Grzegorz Puda. Głównym tematem dyskusji były szanse i wyzwania dla gospodarstw rolnych państw GV4+4 w świetle strategii „Od pola do stołu”

21 kwietnia br. odbyła się wideokonferencja ministrów rolnictwa państw Grupy Wyszehradzkiej: Republiki Czeskiej, Węgier, Polski i Słowacji, w formacie poszerzonym o kraje regionu, tj. Bułgarię, Chorwację, Rumunię i Słowenię (GV4+4), zorganizowana przez polską prezydencję w Grupie Wyszehradzkiej. Głównym tematem dyskusji były szanse i wyzwania dla gospodarstw rolnych państw GV4+4 w świetle Strategii „Od pola do stołu”. Ponadto ministrowie wymienili się doświadczeniami na temat Planów Strategicznych Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) w zakresie krajowych przygotowań oraz

sposobu odniesienia się poszczególnych państw do rekomendacji Komisji Europejskiej.

Spotkanie zakończyło się przyjęciem *Wspólnej deklaracji w sprawie szans i wyzwań dla gospodarstw rolnych w świetle Strategii „Od pola do stołu”*.

W przyjętej deklaracji ministrowie podkreślili, że Strategia stawia ambitne cele i wyzwania dla państw członkowskich do realizacji w bardzo krótkim czasie. Wyrazili przekonanie, że ciężar realizacji tych ambitnych celów musi być równomiernie rozłożony na wszystkie ogniwa łańcucha dostaw żywności, a odpowiedzialność nie może

obciążać tylko producentów rolnych, w szczególności tych drobnych i średnich.

Ponadto ministrowie zwrócili uwagę, że Strategia została opublikowana bez oceny możliwych skutków środowiskowych, społecznych i ekonomicznych wynikających z realizacji założeń Strategii. Dlatego zwrócili się do Komisji Europejskiej o przedłożenie odpowiedniej analizy wpływu przed rozpoczęciem jakiegokolwiek fazy wdrażania Strategii „Od pola do stołu”.

Uczestnicy wskazali również na potrzebę promowania unijnej żywności. Europejska żywność już obecnie jest synonimem żywności bezpiecznej i o wysokiej jakości, dlatego ważne jest, by stała się bardziej widoczna dla konsumentów w UE i poza nią. Przy tym polityka handlowa UE powinna dążyć do uzyskania ambitnych zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju oraz zrównoważonych systemów żywnościowych ze strony państw trzecich. Tylko wtedy zostaną zapewnione warunki uczciwej konkurencji.

W dokumencie uznano, że transformacja może uczynić unijny, zrównoważony rozwój znakiem rozpoznawczym na świecie, dając szansę dalszego rozwoju dla wszystkich podmiotów w unijnym łańcuchu żywnościowym.

Departament Rynków Rolnych
MRiRW
tel. 22 623 18 45

Zdjęcie: archiwum MRiRW

Wideokonferencja ministrów rolnictwa UE

Sytuacja na rynkach rolnych, WPR, dobrostan zwierząt i polityka handlowa – m.in. te tematy poruszyli ministrowie rolnictwa UE podczas nieformalnej wideokonferencji 26 kwietnia. Polskiej delegacji przewodniczył sekretarz stanu Ryszard Bartosik.

■ Sytuacja na rynkach rolnych

Ważnym punktem debaty ministrów była sytuacja na rynkach rolnych w związku z pandemią COVID-19 i brexitem oraz zakłócenia rynkowe występujące w państwach członkowskich UE.

Ryszard Bartosik poinformował, że w Polsce, poza pandemią COVID-19, również inne czynniki, takie jak grypa ptaków i ASF, negatywnie wpływają na rynki rolne. – *Z tego powodu niektóre rynki potrzebować będą w najbliższym czasie unijnego wsparcia* – powiedział wiceminister.

Szef polskiej delegacji zaprezentował aktualną sytuację na poszczególnych rynkach w Polsce.

- Na rynku wieprzowiny rosnące koszty produkcji zbóż i pasz pogarszają możliwości odbudowy drastycznego spadku cen w 2020 r. Na obszarach dotkniętych ograniczeniami związanymi z ASF producenci doświadczają problemów ze sprzedażą świń oraz uzyskują niższe niż rynkowe ceny.
- Na rynku drobiu sytuacja jest nadal trudna, pomimo wzrostu cen skupu. Mają na to wpływ przede wszystkim: wzrost cen pasz oraz występowanie nowych ognisk grypy ptaków, co ogranicza możliwości eksportowe.
- Ograniczenia i obostrzenia w funkcjonowaniu sektora HoReCa, z powodu kolejnej fali pandemii COVID-19, spowodowały istotne problemy dla wielu producentów owoców i warzyw. Szacuje się, że na skutek wprowadzonych obostrzeń

80% ziemniaków przeznaczonych w Polsce do sprzedaży w sektorze HoReCa nie zostało zagospodarowanych. Polska zaproponowała KE przeznaczenie ziemniaków do biogazowni lub na inne cele przemysłowe, np. do przetwórstwa na spirytus do środków dezynfekujących. Chorwacja poparła polski wniosek dotyczący takiego zagospodarowania ziemniaków.

W odpowiedzi na postulaty państw członkowskich w zakresie wsparcia trudnej sytuacji np. sektorów owocowo-warzywnych, dotkniętych także przymrozkami wiosennymi, Komisja zadeklarowała monitorowanie bieżącej sytuacji. Jednocześnie poinformowała, że wobec rozległych strat w rolnictwie ramy budżetowe są ograniczone.

Znacząca pomoc finansowa w krótkim okresie wymagałaby uruchomienia środków z rezerwy kryzysowej, co oznaczałoby konieczność redukcji płatności bezpośrednich otrzymywanych przez wszystkich rolników. Poprawę sytuacji w tym sektorze należy, zdaniem KE, widzieć w szerszym kontekście poprawy sytuacji gospodarczej i znoszenia restrykcji związanych z pandemią.

■ Reforma WPR

Otwierając dyskusję w sprawie reformy wspólnej polityki rolnej, prezydencja portugalska potwierdziła możliwość zakończenia negocjacji z Parlamentem Europejskim w zakresie pakietu obejmującego trzy

rozporządzenia w pierwszym półroczu br.

Komisja Europejska również wyraziła poparcie co do planu osiągnięcia całościowego porozumienia w maju br.

Jest bardzo duża presja czasu na osiągnięcie porozumienia na szczeblu UE, tak aby umożliwić państwu członkowskim zakończenie niezbędnych procesów legislacyjnych na szczeblu krajowym.

Wiceminister Bartosik zaprezentował stanowisko Polski w zakresie negocjowanego pakietu. Jeżeli chodzi o „zieloną architekturę”, to Polska może poprzeć kompromisową propozycję dotyczącą stopniowego podnoszenia limitu wydatków na ekoschematy. Istotne jest, aby zachować podejście Rady do ustalania tego limitu na podstawie alokacji na płatności bezpośrednie przed przesunięciem środków z II filaru. Polska może zaakceptować uwzględnianie 60% wsparcia dla obszarów o naturalnych ograniczeniach w rozliczaniu limitu 30% wydatków II filara WPR na cele środowiskowe i klimatyczne.

Polska popiera kompromisową propozycję dotyczącą dobrych praktyk środowiskowych (GAEC 8 płodozmian na gruntach ornych), w tym utrzymania wyłączenia z norm GAEC 8 i GAEC 9 m.in. dla gospodarstw do 10 ha. Nie popieramy jednak propozycji prezydencji dotyczącej GAEC 9 (wydzielenie powierzchni nieprodukcyjnych), ponieważ skomplikuje to wdrażanie tej normy, ograniczając

elastyczność dla państw członkowskich. Ponadto propozycja obowiązkowego przeznaczenia co najmniej 3% powierzchni gruntów ornych na obszary nieprodukcyjne może prowadzić do konieczności wyłączenia gruntów z produkcji.

W zakresie ukierunkowania wsparcia Polska może zgodzić się

tego wsparcia na stałym poziomie i uaktualnienia okresu bazowego.

■ Dobrostan zwierząt

Komisja przedstawiła wyniki oceny strategii UE na rzecz ochrony i dobrostanu zwierząt (2012–2015).

Państwa członkowskie podkreślały konieczność podnoszenia

„Od pola do stołu”, jakim jest poprawa ochrony i dobrostanu zwierząt, konsumenci przy wyborze produktów powinni otrzymać informacje w zakresie identyfikacji typu chowu oraz produkcji jaj. Propozycja niemiecka znalazła poparcie kilku państw członkowskich. W dyskusji ministrowie zwracali uwagę na konieczność unikania dodatkowego obciążenia administracyjnego dla producentów oraz zachowania warunków konkurencyjności na rynkach rolnych.

■ Kwestie handlowe

Ministrowie przeprowadzili strategiczną dyskusję na temat wpływu obecnie rewidowanej unijnej polityki handlowej na rolnictwo, mając na uwadze cele WPR oraz zwiększone ambicje środowiskowe i w obszarze zrównoważonego rozwoju.

– *Zasadniczym wyzwaniem w ocenie Polski jest możliwość skutecznej egzekucji zobowiązań podjętych przez partnerów w ramach umów z UE i ograniczenia utrzymujących się bariery w handlu. Doceniamy planowane i już podjęte wysiłki w tym kierunku, m.in. utworzenie w ramach Komisji dedykowanego stanowiska do prowadzenia tych spraw. Liczymy na to, że przyniesie to oczekiwane rezultaty* – powiedział Ryszard Bartosik.

Wiceminister przypomniał również, że polski eksport rolno-spożywczy jest często ograniczany bądź nawet blokowany poprzez stosowanie przez partnerów handlowych nieuzasadnionych barier. Są to zarówno bariery pozataryfowe, w szczególności pod postacią środków SPS (sanitarnych i fitosanitarnych), jak również bariery taryfowe, takie jak cła ochronne czy antydumpingowe.

**Departament Współpracy
Międzynarodowej MRiRW
tel. 22 623 24 71**

Zdjęcie: archiwum MRiRW

Polskiej delegacji podczas nieformalnej wideokonferencji pod koniec kwietnia przewodniczył sekretarz stanu Ryszard Bartosik

na obowiązkowe stosowanie definicji aktywnego rolnika, pod warunkiem, że rolnicy otrzymujący do 5 tys. euro płatności bezpośrednich uznawani będą za aktywnych. Oczekujemy też, że przy weryfikacji warunku „aktywnego rolnika” nie będzie konieczności sprawdzania czy wnioskodawca jest powiązany z innymi podmiotami oraz czy jeden z tych podmiotów jest aktywnym rolnikiem. Stosowanie płatności dla małych gospodarstw powinno być dobrowolne dla państw członkowskich.

Polska popiera stanowisko Rady w zakresie poziomu finansowania płatności związanych z produkcją, tj. 13% koperty płatności bezpośrednich +2% na wsparcie dla roślin wysokobiałkowych. Postulujemy kontynuację przejściowego wsparcia krajowego. Chcemy utrzymania

dobrostanu i odpowiadania na oczekiwania konsumentów w tym zakresie. Kilka państw podkreśliło konieczność podjęcia działań w obszarze transportu długodystansowego żywych zwierząt. Jednocześnie w dyskusji podkreślano konieczność stosowania tych samych wymogów dot. dobrostanu zwierząt względem państw trzecich.

W tym punkcie obrad omawiany był również wniosek delegacji Niemiec dotyczący etykietowania środków spożywczych zawierających jaja, w kontekście przyjętych metod chowu kur niosek. Obecnie nie ma obowiązku etykietowania przetworzonej żywności zawierającej jajka. Proponowane przez Niemcy etykietowanie ma uwzględniać sposób chowu kur niosek. W opinii Niemiec, mając na uwadze cel określony w strategii

Wstrzymanie sprzedaży państwowej ziemi rolnej przedłużone do 2026 r.

Dzierżawa pozostaje podstawową formą zagospodarowania nieruchomości rolnych Skarbu Państwa. Przedłużone zostało wstrzymanie sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa do 30 kwietnia 2026 r.

30 kwietnia 2021 r. weszła w życie uchwalona 17 marca br. przez Sejm RP oraz podpisana przez Prezydenta RP 21 kwietnia 2021 r. *ustawa o zmianie ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw*.

Podstawową formą rozdysponowania nieruchomości rolnych z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa pozostaje dzierżawa.

Cieszy się ona dużym zainteresowaniem wśród rolników indywidualnych, bowiem stwarza możliwość dogodnego sposobu użytkowania gruntów i budynków oraz nie wymaga angażowania przez dzierżawców znacznych środków finansowych, jak ma to miejsce w przypadku trwałego nabycia nieruchomości.

Wstrzymanie sprzedaży nie dotyczy nieruchomości przeznaczonych

na cele nierolne, czyli tzw. nieruchomości inwestycyjnych oraz nieruchomości o powierzchni do 2 ha. Na sprzedaż takich nieruchomości nie jest i nie będzie również dalej wymagane uzyskanie przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ustawa ponadto:

- jednoznacznie uregulowała kwestię wstrzymania sprzedaży udziałów we współwłasności nieruchomości, co przyczyni się do uniknięcia ewentualnych wątpliwości w tym zakresie (w sposób wyraźny bowiem wskazano, że wstrzymanie sprzedaży obejmuje również udziały we współwłasności);
- doprecyzowała, że w składanym do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wniosku o wyrażenie zgody na sprzedaż nieruchomości, ich części lub udziałów we współwłasności,

wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, Dyktor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w szczególności wskazuje, jakie względy społeczno-gospodarcze uzasadniają sprzedaż nieruchomości, ich części lub udziałów we współwłasności nieruchomości. Tym samym zachowano zasadniczy kształt obecnie obowiązującej regulacji, zgodnie z którą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na wniosek Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, może wyrazić zgodę na sprzedaż nieruchomości lub ich części, jeżeli jest to uzasadnione względami społeczno-gospodarczymi.

Departament Nieruchomości

MRiRW

tel. 22 623 18 41

Zdjęcie: Prill Mediendesign.Stock.adobe.com

Wstrzymanie sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa przedłużone zostało do 30 kwietnia 2026 r.

Projekt eDWIN, czyli rolnictwo przyszłości na naszych oczach

Ostrzeżenia przed agrofagami lub załamaniem pogody, powiadomienia o możliwych zagrożeniach na polu, zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska, a nawet możliwość sprawdzenia, skąd pochodzi produkt i jakie środki były stosowane podczas uprawy. To przykładowe korzyści, jakie przyniesie wdrożenie ogólnopolskiego projektu eDWIN, którego pomysłodawcą jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

W połowie 2022 r. na rynku pojawi się aplikacja, która będzie mogła być wykorzystywana nie tylko przez rolników, samorządy, instytucje naukowe, ale także przez każdego z nas.

Odpowiednia ochrona roślin, troska o środowisko oraz cyfryzacja i wprowadzanie nowych rozwiązań, to jedne z kluczowych aspektów dzisiejszego rolnictwa. Coraz częściej o tych tematach mówią zarówno polskie, jak i unijne władze, które ogłosiły politykę Zielonego Ładu. W powyższe aspekty wpisuje się ogólnopolski projekt eDWIN, który ma być nową jakością w polskim rolnictwie i ochronie roślin.

■ W trosce o środowisko i pomoc rolnikom

Celem projektu „Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin” (tak brzmi pełna nazwa projektu eDWIN) jest stworzenie krajowego systemu informatycznego na rzecz ochrony roślin, co ma pozytywnie wpłynąć na jakość produkowanej w Polsce żywności.

W praktyce będzie to oprogramowanie poświęcone ochronie roślin. Aby była ona trafna i skuteczna, musi być oparta na wiedzy i twardych danych. Projekt eDWIN będzie wspomagał rolników w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony roślin.

W czerwcu 2022 r. na rynku pojawią się cztery elektroniczne usługi,

Celem projektu eDWIN jest stworzenie krajowego systemu informatycznego na rzecz ochrony roślin

które będzie można realizować dzięki nowej platformie i aplikacji opracowanych w projekcie eDWIN.

■ Wirtualne Gospodarstwo

Pierwsza z usług – „Wirtualne Gospodarstwo” będzie miała kilka zastosowań. Jednym z nich będzie wspomaganie decyzji rolników czy, kiedy i w jakiej ilości stosować środki do ochrony uprawy.

Wprowadzona do systemu uprawa będzie monitorowana. Dlatego, w przypadku wystąpienia zagrożenia zniszczenia uprawy przez chorobę lub szkodnika, system będzie o tym informować. Dzięki temu usługa przyczyni się do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska i żywności nadmiernie stosowanymi środkami do zwalczania chorób i szkodników.

Poza tym „Wirtualne Gospodarstwo” zapewni rolnikom możliwość zadania doradcy pytania czy wystosowania prośby o weryfikację zaobserwowanych zagrożeń. Każdy użytkownik będzie posiadał przypisanego do konta doradcę. Automatycznie dopisany zostanie najbliższy doradca, ale rolnik będzie miał możliwość zmiany np. na doradcę, z którym najczęściej utrzymuje kontakt.

„Wirtualne Gospodarstwo” będzie także udostępniało rolnikom raporty agrometeorologiczne. Będą one opracowywane przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego i będą miały charakter ogólny lub spersonalizowany. Raporty ogólne będą przygotowywane dla powiatów i będą uwzględniać prowadzone na terenie

powiatu uprawy oraz panujące tam warunki agrometeorologiczne. Z kolei raporty spersonalizowane będą przygotowywane na indywidualne zamówienie usługobiorcy i będą przedstawiać analizę agrometeorologiczną wskazanego przez niego pola.

Ponadto „Wirtualne Gospodarstwo” pozwoli na pozyskiwanie, gromadzenie i udostępnianie informacji o wystąpieniu na danym obszarze agrofagów. Oprócz tego rolnicy będą mieli do dyspozycji wirtualną kartę pola, która umożliwi ewidencjonowanie pracy oraz układanie e-planów ochrony roślin. To właśnie dzięki informacjom zawartym w karcie pola możliwe będzie otrzymywanie powiadomień dotyczących możliwych zagrożeń na polu.

Wszystkie te dane w połączeniu z danymi ze stacji meteorologicznych pomogą rolnikowi podjąć decyzję kiedy, w jakiej ilości i jakie środki ochrony roślin stosować.

■ Śledzenie pochodzenia produktów

Drugą e-usługą dostępną w ramach projektu eDWIN będzie „Śledzenie pochodzenia produktów”. Jest ona skierowana do producentów rolnych i konsumentów, czyli w praktyce do każdego z nas. Dzięki tej usłudze producenci będą mogli wprowadzić do rejestru dane o pochodzeniu danego produktu, w tym warunkach i historii jego uprawy. Z kolei konsumenci będą mogli zapoznać się z tymi informacjami.

■ Raportowanie zagrożeń

Trzecia usługa to „Raportowanie zagrożeń”, która będzie przeznaczona dla samorządów, instytucji publicznych odpowiedzialnych za nadzór lub realizację ochrony roślin oraz instytucji naukowych. Dzięki tej usłudze możliwe będzie generowanie raportów z systemu monitoringu

zagrożeń chorobami i szkodnikami w rolnictwie czy ogrodnictwie.

■ Udostępnianie danych meteorologicznych

Ostatnią dostępną usługą w ramach projektu eDWIN będzie „Udostępnianie danych meteorologicznych”. Użytkownicy tej usługi otrzymają dostęp do aktualnych oraz archiwalnych danych meteorologicznych pochodzących z sieci stacji agrometeorologicznych. To z kolei pozwoli na prowadzenie analiz umożliwiających identyfikację cyklicznie powtarzających się zdarzeń, wysyłanie ostrzeżeń pogodowych czy określanie klęsk żywiołowych.

W tym celu w całej Polsce budowana jest sieć stacji meteorologicznych (łącznie będzie ich prawie 600).

Dane ze stacji przetwarzane będą także przez modele, które pozwolą na przygotowanie sprecyzowanego pod daną uprawę komentarza agrometeorologicznego, dzięki któremu rolnik będzie mógł podjąć decyzję np. o terminie wysiewu konkretnej rośliny.

■ Milionowy projekt wspierany przez Unię Europejską

Chociaż do końca maja 2022 r. projekt eDWIN ma zostać zakończony, dzięki czemu na rynku pojawią się nowe usługi, to prace nad nim trwają już od dawna. Wszystko zaczęło się w czerwcu 2019 r., kiedy przedstawiciele Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu podpisali umowę z Centrum Projektów Polska Cyfrowa. Projekt eDWIN jest pierwszym projektem z zakresu rolnictwa finansowanym w ramach programu

Polska Cyfrowa. Całkowita wartość projektu wynosi aż 20 920 508,02 zł, z czego ze środków europejskich pochodzi 17 705 089,47 zł, zaś resztę stanowią środki z budżetu państwa.

Od tego czasu zaczęły się intensywne prace nad stworzeniem oprogramowania, aplikacji czy za-

W ramach projektu udostępniona zostanie m.in. usługa „Wirtualne gospodarstwo”

kupem i montażem stacji meteorologicznych. Do tego dochodzą także testy na poletkach. Projekt jest ogromnym wyzwaniem, przy którym pracują setki osób. Łącznie jest to 19 jednostek: Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego. Ponadto eDWIN został objęty patronatem przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Twórcy projektu zaznaczają, że pozwoli on na usprawnienie pracy w rolnictwie.

**Departament Informacji
i Komunikacji MRiRW
tel. 22 623 18 38**

Zdjęcia: AndreiBegun.Stock.adobe.com,
Sodawhiskey.Stock.adobe.com

Bezpieczne stosowanie środków ochrony roślin

Jednym z ważniejszych elementów agrotechniki są czynności związane z ochroną upraw przed organizmami szkodliwymi. Uzyskanie dużych plonów o wysokiej jakości nie jest możliwe bez zastosowania różnych metod ochrony roślin przed szkodliwymi agrofagami. W ochronie roślin istotne miejsce zajmuje metoda chemiczna. Wykorzystując ją należy bezwzględnie przestrzegać zasad integrowanej ochrony roślin.

Obowiązek przestrzegania zasad integrowanej ochrony roślin, wprowadzony do prawodawstwa polskiego, wynika bezpośrednio z postanowień art. 14 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z 21 października 2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów oraz art. 55 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 z 21 października 2009 r. dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylającego przepisy dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG.

Integrowana ochrona roślin polega na ochronie upraw przed organizmami szkodliwymi, z wykorzystaniem wszystkich dostępnych metod, w szczególności metod niechemicznych, w sposób minimalizujący zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz środowiska.

Fundamentem prawidłowego przestrzegania wymagań integrowanej ochrony roślin jest duża wiedza o organizmach szkodliwych dla roślin (szczególnie o ich biologii i szkodliwości) pozwalająca określić optymalne metody i terminy podejmowania działań z jednoczesnym uwzględnieniem naturalnie

występujących organizmów pożytecznych (zwłaszcza owadów zapylających oraz drapieżców i pasożytów organizmów szkodliwych dla roślin).

Nad ochronę chemiczną należy przedkładać zrównoważone metody biologiczne, fizyczne i inne metody niechemiczne, jeżeli tylko zapewniają one zadowalającą ochronę przed organizmami

odpowiednimi instrumentami naukowymi i doradztwem. Wśród takich narzędzi powinien znaleźć się monitoring pól oraz systemy ostrzegania, prognozowania i wczesnego diagnozowania oparte na solidnych podstawach naukowych (tam gdzie możliwe jest ich zastosowanie), a także doradztwo osób o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych. Na podstawie

W ochronie roślin istotne miejsce zajmuje metoda chemiczna. Wykorzystując ją należy bezwzględnie przestrzegać zasad integrowanej ochrony roślin

szkodliwymi. Integrowana ochrona roślin pozwala w znacznym stopniu ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin zapewniając bioróżnorodność środowiska rolniczego oraz minimalizując presję na środowisko naturalne.

Zastosowanie chemicznej ochrony roślin powinno być także poprzedzone działaniami monitoringowymi w uprawie oraz podparte

wyników działań monitorujących, użytkownik profesjonalny musi zdecydować, czy i kiedy oraz jakie metody ochrony roślin stosować. Ważne i pomocne informacje dotyczące integrowanej ochrony roślin oraz metodyki integrowanej ochrony roślin publikowane są na Platformie Sygnalizacji Agrofagów (<https://www.agrofagi.com.pl/>).

Zapobieganie występowaniu organizmów szkodliwych lub

minimalizowanie ich negatywnego wpływu na rośliny uprawne można osiągnąć m.in. odpowiednio przez:

- płodozmian;
- właściwe techniki uprawy (np. zwalczanie chwastów przed siewem lub sadzeniem roślin, przestrzeganie terminu i normy wysiewu, stosowanie wsiewek, uprawę bezorkową, cięcie i siew bezpośredni);
- stosowanie w odpowiednich wypadkach odmian odpornych/tolerancyjnych oraz materiału siewnego i nasadzeniowego kategorii standard/kwalifikowany;
- zrównoważone nawożenie, wapnowanie i nawadnianie/odwadnianie;
- stosowanie środków higieny (np. regularne czyszczenie maszyn i sprzętu), aby zapobiec rozprzestrzenianiu się organizmów szkodliwych.

obecność owadów zapylających w okresie ich kwitnienia. Jednocześnie należy zauważyć, że okres największej aktywności zapylaczy przypada w czasie intensywnej chemicznej ochrony roślin uprawnych.

Aplikacja pestycydów powinna odbywać się wyłącznie na obszary i obiekty, które są celem zabiegu z zastosowaniem tych środków w sposób nie stwarzający zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska (art. 35 ustawy z 8 marca 2013 r. o *środkach ochrony roślin*).

Stosowane środki ochrony roślin muszą być jak najbardziej ukierunkowane na osiągnięcie danego celu i powodować jak najmniej skutków ubocznych dla zdrowia ludzi i organizmów niebędących celem zwalczania, a także dla środowiska. Użytkownik profesjonalny

uwagę to, czy można zaakceptować dany poziom zagrożenia roślin i czy interwencje te nie zwiększają ryzyka rozwoju odporności organizmów szkodliwych. Jeśli wiadomo, że istnieje ryzyko powstania odporności na dany preparat, a nasilenie występowania organizmów szkodliwych wymaga wielokrotnego stosowania pestycydów w danych uprawach, należy zastosować dostępne strategie przeciwdziałające rozwojowi odporności, by zachować skuteczność tych produktów. Może to obejmować stosowanie przemienne pestycydów o różnych mechanizmach działania.

Zgodnie z przepisami prawa do ochrony upraw można stosować wyłącznie środki ochrony roślin dopuszczone do obrotu i stosowania na podstawie wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) zezwoleń lub pozwoleń

na handel równoległy. Ich wykaz znajduje się w rejestrze dostępnym na stronie internetowej MRiRW.

Środki ochrony roślin należy nabywać wyłącznie w punktach dystrybucji uprawnionych do prowadzenia w nich takiej działalności i nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN). Rejestry przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu lub konfekcjonowania udostępniają wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa na stronie internetowej PIORiN. Środków ochrony roślin nie należy kupować nigdy np.: na straganie, z bagażnika samochodu, z zagranicy oraz z nieznanymi źródłami w internecie. Oferowane do sprzedaży preparaty muszą być w oryginalnych i szczelnie zamkniętych

Do ochrony upraw można stosować wyłącznie środki ochrony roślin dopuszczone do obrotu i stosowania na podstawie wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zezwoleń lub pozwoleń na handel równoległy

Obligatoryjnie należy również chronić organizmy pożyteczne oraz stwarzać im sprzyjające warunki bytowania. Niezwykle ważnym czynnikiem plonotwórczym przy uprawie większości roślin jest

powinien ograniczyć stosowanie pestycydów do niezbędnego minimum, np. poprzez zredukowanie dawek, ograniczenie liczby wykonywanych zabiegów lub stosowanie dawek dzielonych, biorąc pod

leży kupować nigdy np.: na straganie, z bagażnika samochodu, z zagranicy oraz z nieznanymi źródłami w internecie. Oferowane do sprzedaży preparaty muszą być w oryginalnych i szczelnie zamkniętych

opakowaniach zaopatrzonych w etykietę sporządzoną w języku polskim.

Podstawowym obowiązkiem każdego producenta rolnego przed zastosowaniem środków ochrony roślin jest zapoznanie się z etykietą produktu. Sposób aplikacji środka musi być zgodny z zapisami etykiety. W żadnym wypadku nie można stosować środków ochrony roślin na rośliny oraz agrofagi, które nie zostały wyszczególnione w etykiecie. Nie wolno również przekraczać wskazanych dawek i liczby dopuszczonych zabiegów oraz ignorować innych wymogów. Aktualne etykiety środków ochrony roślin są również dostępne na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Użytkownicy profesjonalni muszą też przestrzegać warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 31 marca 2014 r. w sprawie warunków stosowania środków ochrony roślin, m.in. zachowywać minimalne odległości od określonych miejsc lub obiektów. Środki ochrony roślin na terenie otwartym można stosować, jeżeli prędkość wiatru nie przekracza 4 m/s.

Osoby stosujące środki ochrony roślin muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje potwierdzone zaświadczeniem o ukończeniu szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin lub doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin, lub integrowanej produkcji roślin, lub innym dokumentem potwierdzającym uprawnienia do stosowania pestycydów.

Na posiadaczach sprzętu do stosowania środków ochrony roślin ciąży obowiązek przeprowadzania okresowych badań potwierdzających sprawność techniczną sprzętu (w przypadku opryskiwaczy polowych i sadowniczych co 3 lata). Pierwsze badanie nowego sprzętu należy przeprowadzić nie później

niż po upływie 5 lat od dnia jego nabycia. Aby zapewnić prawidłowe stosowanie pestycydów do zabiegów powinien być używany wyłącznie sprzęt sprawny technicznie oraz prawidłowo skalibrowany.

Rejestry przedsiębiorców i podmiotów prowadzących działalność w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie środków ochrony roślin i potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin udostępniane są przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa.

W okresie obowiązywania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonych na podstawie ustawy z 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 oraz w okresie 30 dni od dnia odwołania tych stanów dopuszcza się:

- nabywanie środków ochrony roślin przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych;
- wykonywanie zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych;
- świadczenie usług doradczych dotyczących metod ochrony roślin w zakresie realizacji wymagań integrowanej ochrony roślin oraz stosowania środków ochrony roślin, w tym wykonywanych w ramach działalności marketingowej;
- przez osoby nieposiadające aktualnych szkoleń.

Również w tym okresie dopuszczone jest używanie do wykonania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin nieposiadającego aktualnych badań, jeżeli:

- sprzęt ten przed ogłoszeniem tych stanów został poddany okresowym badaniom w celu

potwierdzenia sprawności technicznej lub

- pierwsze badanie w celu potwierdzenia sprawności technicznej tego sprzętu powinno zostać przeprowadzone w okresie trwania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2.

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa sprawuje m.in. nadzór nad prawidłowym stosowaniem środków ochrony roślin prowadząc kontrole w miejscach, gdzie są lub mogą być stosowane środki ochrony roślin. W przypadkach stwierdzenia nieprawidłowości stosowane są w szczególności sankcje karne wynikające z ustawy z 8 marca 2013 r. *o środkach ochrony roślin*. Za nieprawidłowości w zakresie stosowania środków ochrony roślin PIORiN nakłada mandaty, a w przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia przepisów może zostać wydana np. decyzja zakazująca stosowania środków ochrony roślin do czasu ukończenia szkolenia podstawowego.

Inspekcja prowadzi też wymianę informacji z ARiMR w zakresie stwierdzanych nieprawidłowości w trakcie prowadzonych kontroli co może mieć wpływ na wysokość wsparcia wypłacanego przez Agencję.

PIORiN współpracuje również z Państwową Inspekcją Sanitarną. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu środków ochrony roślin, które mogą mieć wpływ na przekroczenia norm pozostałości środków ochrony roślin przekazuje o tym informację do Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

**Główny Inspektorat
Ochrony Roślin i Nasiennictwa
tel. 22 652 93 02**

Zdjęcia: Galinka.Stock.adobe.com,
Mrallen.Stock.adobe.com

Rynek zbóż w okresie przedźniwnym

Stan prezimowania upraw

Według publikacji GUS „Wstępna ocena prezimowania upraw w 2021 r.” z 29 kwietnia 2021 r. w bieżącym roku uprawy ozime przeziębowały podobnie jak w roku ubiegłym, praktycznie bez strat. Przebieg warunków agrometeorologicznych w tegorocznej zimie był korzystny dla zimujących roślin. Spadki temperatur (lokalnie nawet do -20°C) nie zagraziły ozimom. Do zaorania zakwalifikowano tylko ok. 2,8 tys. ha powierzchni zbóż ozimych.

Na przeważającym obszarze kraju wznowienie wegetacji roślin ozimych rozpoczęło się pod koniec marca. Lokalnie w drugiej połowie marca, na znacznym obszarze kraju dopiero w pierwszej połowie kwietnia, przystąpiono do siewów owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego. Chłodne dni i noce w kwietniu hamowały wschody zbóż jarych oraz spowalniały wegetację zbóż ozimych. Wiosenne przymrozki obniżały także skuteczność zwalczania chwastów na plantacjach ozimin. W kwietniu opady deszczu zapewniały dobre uwilgotnienie gleby i w pełni zabezpieczały potrzeby wodne roślin.

Jednocześnie z oceny GUS wynika, że zbóż ozimych pod zbiory w 2021 r. zasiano ponad 4,4 mln ha, tj. na poziomie roku ubiegłego, z tego pszenicy ozimej zasiano ok. 2 mln ha, żyta ozimego ok. 0,9 mln ha, pszenżyta ozimego ok. 1,1 mln ha, jęczmienia ozimego 0,2 mln ha, mieszanek zbożowych ozimych 0,09 mln ha.

Warunki pogodowe w Europie w kwietniu były zmienne. Zgodnie z informacją przekazaną na

posiedzeniu Komitetu ds. Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych (uprawy polowe) 29 kwietnia br., na dużym obszarze Europy wystąpiły okresowe przymrozki do -10°C . Jednocześnie odnotowano deficyt opadów na obszarach krajów śródziemnomorskich oraz w zachodniej i centralnej Europie. Niska tempe-

Na krajowym rynku zbóż ceny wciąż wysokie. W pierwszym tygodniu maja br. pszenica konsumpcyjna kosztowała 953 zł/t, tj. o 1,3% więcej niż tydzień wcześniej i 15% więcej niż w ubiegłym roku. Podobnie wysokie są ceny zbóż paszowych. Pszenica paszowa kosztowała 957 zł/t – jest to cena

Z oceny GUS wynika, że zbóż ozimych pod zbiory w 2021 r. zasiano ponad 4,4 mln ha, tj. na poziomie roku ubiegłego

ratura oraz niedobór opadów spowolniły wschody upraw ozimych oraz siew roślin jarych (zwłaszcza Słowacja, Czechy, Węgry). Wysokie, jak na tę porę roku, temperatury w północnej Europie i obfite opady w Europie wschodniej wpłynęły korzystnie na warunki uprawy zbóż na tych obszarach.

Komisja Europejska szacuje, że w sezonie 2021/2022 produkcja zbóż w Unii Europejskiej wyniesie 290 mln ton i będzie wyższa o 4,3% od produkcji w sezonie 2020/2021. Według prognoz produkcja pszenicy wyniesie 124 mln ton i będzie wyższa od produkcji w sezonie 2020/2021 o 6,4%, a produkcja kukurydzy będzie wyższa o 9,7% i wyniesie 71 mln ton.

wyższa od ubiegłorocznej o 15,7%. Kukurydza paszowa w pierwszym tygodniu maja kosztowała 957 zł/t, tj. prawie 4% więcej niż w tygodniu poprzedzającym i o 31% więcej niż w roku ubiegłym. Pszenżyto paszowe kosztowało 839 zł/t, tj. 23% więcej niż w roku ubiegłym. Znaczące zapotrzebowanie na zboża ze strony Chin, a także niesprzyjająca pogoda u producentów zbóż w Ameryce Północnej i Południowej spowodowały, że ceny na światowych giełdach wzrosły, co ma również odzwierciedlenie w poziomie cen zbóż na krajowym rynku.

Departament Rynków Rolnych MRiRW
tel. 22 623 18 45

Zdjęcia: designer_an.Stock.adobe.com, Fotolia

Działania dla żywności i rolnictwa ekologicznego

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało *Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2027* celem ukierunkowania i koordynacji działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce.

Plan przedstawia działania, jakie powinny być podejmowane i realizowane przez MRiRW oraz jednostki podległe lub nadzorowane, aby osiągnąć wytyczony cel. Celem *Ramowego Planu Działań...* jest stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej, wyrażany w wolumenie produkcji oraz wartości rynku. Dążenia do osiągnięcia celu będą realizowane poprzez działania w czterech obszarach:

- Transfer wiedzy – działania doskonalące, informacyjne i promocyjne.
- Innowacje w produkcji ekologicznej.

- Wsparcie producentów ekologicznych.

- Utrzymanie zaufania do systemu rolnictwa ekologicznego.

Plan powstał we współpracy z Radą Rolnictwa Ekologicznego, partnerami społecznymi oraz organizacjami skupiającymi podmioty działające w sektorze produkcji ekologicznej. Dokument można znaleźć na stronie <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ramowy-plan-dzialan-dla-zywnosci-i-rolnictwa-ekologicznego-w-polsce>.

Jednocześnie MRiRW informuje, że załączony dokument będzie modyfikowany i doprecyzowywany – w szczególności względem

wskaźników poszczególnych celów, w miarę postępu prac Komisji Europejskiej w zakresie nowego unijnego Planu Działań dla Rolnictwa Ekologicznego, rozmów z Komisją Europejską o wdrażaniu Zielonego Ładu, a także prac UE nad rozporządzeniami dotyczącymi regulacji wspólnego rynku i wsparcia w nowej perspektywie finansowej oraz przygotowawanymi rozporządzeniami wykonawczymi i delegowanymi do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej oraz znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007.

Departament Systemów Jakości MRiRW
tel. 22 623 16 32

Rysunki: Sissoupitch.Stock.adobe.com,
NID.Stock.adobe.com

Działania leśne

w ramach PROW 2014–2020 oraz w przyszłej perspektywie unijnej

W opublikowanym 11 grudnia 2019 r. *Europejskim Zielonym Ładzie* (EZŁ) zawarto wiele wyzwań związanych z klimatem i środowiskiem we wszystkich obszarach polityki oraz gospodarki. Jednym z głównych filarów EZŁ jest osiągnięcie neutralności klimatycznej i zdrowe środowisko naturalne. Cele te można osiągnąć m.in. w drodze zwiększania i poprawy jakości obszarów leśnych w Unii Europejskiej (UE). Kwestie te zostały podkreślone w opublikowanej 20 maja 2020 r. *Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia*, gdzie wskazuje się, że zalesianie i sadzenie drzew służące różnorodności biologicznej oraz odbudowie ekosystemów będzie promowane m.in. za pośrednictwem Planów Strategicznych Wspólnej Polityki Rolnej (WPR). W Strategii na rzecz bioróżnorodności założono zobowiązanie dotyczące zasadzenia 3 mld drzew do 2030 r. w całej UE. Kolejnym dokumentem wchodzącym w zakres EZŁ będzie projektowana nowa strategia leśna. Jednym z kluczowych założeń tej strategii będzie wspieranie skutecznego zalesiania, ochrony i odtwarzania lasów, jako sposobów na zwiększenie potencjału lasów w zakresie pochłaniania i magazynowania CO₂ oraz poprawę ich odporności.

W Polsce wyzwania EZŁ, związane z sadzeniem drzew i sekwestracją dwutlenku węgla, są obecnie realizowane z funduszy WPR. Od 2004 r. w ramach kolejnych Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich wdrażane są działania zalesieniowe, w ramach których zalesiono łącznie ok. 80 tys. ha gruntów rolnych. Zalesienia te nadal wspierane są poprzez wieloletnie premie pielęgnacyjne i zalesieniowe wypłacane w ramach II filara WPR. Dodatkowo w 2019 r. uruchomiono kolejne poddziałanie leśne, skierowane dla właścicieli lasów prywatnych, które wspiera inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska. Wsparcie można uzyskać na inwestycje bioróżnorodnościowe, ukierunkowane na zróżnicowanie składu gatunkowego istniejących drzewostanów oraz na wykonanie niezbędnych cięć pielęgnacyjnych tzw. czyszczeń późnych.

Od 17 maja do 27 czerwca 2021 r. odbędzie się nabór wniosków w ramach poddziałania 8.5 *Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska*. Natomiast od 1 czerwca do 2 sierpnia 2021 r. przyjmowane będą wnioski w ramach poddziałania 8.1 *Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych*.

W kolejnych latach projektowane jest rozszerzenie zakresu ww. poddziałań leśnych, żeby w jeszcze większym stopniu realizowały założenia Europejskiego Zielonego Ładu. Od 2022 r. przewiduje się wsparcie tworzenia zadrzewień śródpolnych, niezwykle istotnych dla retencji wodnej oraz zwiększenia różnorodności biologicznej (ochrony zapylaczy). W ramach poddziałania 8.5 zaplanowano rozszerzenie katalogu operacji o dolesienia luk lub odnowienia w drzewostanach uszkodzonych, nie tylko w wyniku procesu chorobowego, ale w szczególności również szkodników, zwierzyny lub ekstremalnych warunków pogodowych.

Od 2023 r. planowane jest wdrażanie kolejnych instrumentów wsparcia promowanych w strategiach powiązanych z Europejskim Zielonym Ładem. Jeden z nich będzie obejmował systemy rolno-leśne, w których drzewa uprawia się w połączeniu z rolnictwem na tym samym gruncie. Taki sposób użytkowania przyczynia się istotnie do łagodzenia zmian klimatu.

Departament Klimatu i Środowiska
MRiRW
tel. 22 623 21 51

Zdjęcie: Piotr Krzeslak.Stock.adobe.com

Europejski Zielony Ład na pol@ch w Polsce

To hasło tegorocznych Krajowych Dni Pola 2021, które odbędą się 19–20 czerwca w Minikowie koło Nakła nad Notecią, w województwie kujawsko-pomorskim

Obecnie trwają przygotowania do drugiej edycji Krajowych Dni Pola (KDP) w Minikowie, które mają stać się najważniejszym „świętem pola” w Polsce. Organizatorami są Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie (KPODR) oraz Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy (UTP). Obie instytucje organizują Krajowe Dni Pola już po raz drugi. Wydarzenie jest organizowane pod patronatem Grzegorza Pudy, ministra rolnictwa i rozwoju wsi, i Wiktora Szmulewicza, prezesa Krajowej Rady Izby Rolniczych, przy wsparciu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz wielu instytucji i firm z otoczenia rolnictwa.

■ Kto planuje i doradza

W ubiegłym roku powstała Rada Programowa Krajowych Dni Pola, której przewodniczącą jest obecnie Anna Gembicka, sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Członkami tego gremium są przedstawiciele Ośrodków Doradztwa Rolniczego: kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego. Ostatnie trzy jednostki mają organizować Krajowe Dni Pola w kolejnych latach. Ponadto w skład Rady Programowej wchodzi przedstawiciele Krajowej Rady Izby Rolniczych, Polskiej Izby Nasiennej, Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej oraz 11 instytutów nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie (IERiGŻ – PIB), Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego w Warszawie (IBPRS – PIB), Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Warszawie (IHAR – PIB), Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach (IO – PIB), Instytutu Ochrony Roślin w Poznaniu (IOR – PIB), Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego w Falentach (ITP – PIB) wraz z oddziałem w Bydgoszczy, Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (IUNG – PIB), Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach (PIWet – PIB), Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich w Poznaniu (IWNIrZ – PIB), Instytutu Zootechniki w Krakowie (IŻ – PIB) i Narodowego Instytutu Dziedzictwa

i Kultury Wsi w Warszawie (NIDiKW). Rada Programowa działa zgodnie z regulaminem przyjętym na spotkaniu 23.11.2020 r.

■ „Gryka jak śnieg biała” – czyli dla każdego coś... interesującego

Na ponad 13 hektarach pól należących do Rolniczego Zakładu Doświadczalnego UTP przygotowano poletka doświadczalne i pokazowe z ponad 500 odmianami różnych gatunków roślin uprawnych zarówno tych najważniejszych pod względem gospodarczym, jak i roślin wzbogacających płodozmian, poprawiających strukturę upraw, a także roślin niszowych, których znaczenie systematycznie rośnie oraz ziół. Spośród roślin ozimych prym wiedzie ponad 80 odmian pszenic, niewiele mniej liczna jest kolekcja rzepaku ozimego – 76 odmian oraz traw i ich mieszanek, a także roślin poplonowych – ponad 75 obiektów. Wśród roślin jarych najliczniejsza jest kukurydza – blisko 100 odmian. Na polach można też znaleźć zboża jare, buraki cukrowe, rośliny bobowate wraz z soją, ziemniaki, a także grykę, gorczycę, len, konopie, słonecznik i sorgo.

Wszystkim roślinom zapewnia się optymalne warunki do wzrostu i rozwoju, aby pokazać ich pełen potencjał, a tym samym postęp hodowlany, czyli efekt wieloletniej pracy firm nasiennych. Jednym z warunków jest kompleksowe nawożenie zaplanowane na podstawie analiz chemicznych gleby oraz potrzeb pokarmowych roślin. Na bieżąco na plantacjach prowadzony jest monitoring warunków pogodowych oraz agrofagów. W celu ograniczenia deficytu wody, w razie potrzeby minikowskie pola mogą być nawadniane za pomocą nowoczesnej deszczowni mostowej sterowanej cyfrowo, która precyzyjnie dawkuje wymaganą ilość wody na podstawie danych meteorologicznych i nawozowych oraz wyników analiz gleby. Będzie można obejrzeć wpływ nawadniania na plonowanie ziemniaków oraz kukurydzy i wpływ zastosowania dodatkowego nawadniania na wzrost oraz rozwój pszenicy ozimej.

W czasie KDP 2021 zwiedzający rolnicy i wszyscy zainteresowani rolnictwem będą mogli zobaczyć

ofertę firm nasiennych, nawozowych i chemicznych na indywidualnie zaprojektowanych poletkach. Będzie można porównać efekty uprawy pasowej rzepaku ozimego i pszenicy ozimej z uprawą tych gatunków w sposób tradycyjny, wykonanej maszynami trzech różnych producentów oraz wpływ zmiennych dawek nawożenia azotowego.

Na KDP 2021 znajdą coś dla siebie też pszczelarze – kolekcję roślin miododajnych, osoby zainteresowane ziołami – kolekcję roślin zielarskich oraz zwolennicy energii odnawialnej – kolekcję roślin energetycznych, a ekologowie – kolekcję roślin w uprawie ekologicznej. Będzie można także porozmawiać o procesie konwersji gospodarstwa.

■ „Szlachetne zdrowie...” – czyli o chorobach roślin

Interesującą propozycją będzie zwiedzenie „ogrodu chorób roślin”. Pod tą nazwą kryje się atrakcyjny pokaz chorób infekcyjnych roślin wraz z komentarzami ekspertów odnośnie zwalczania poszczególnych jednostek chorobowych. Ponadto pokazane zostaną możliwości wykorzystania modeli chorobowych i danych meteorologicznych w procesie planowania oraz wykonywania oprysków w uprawie ziemniaków i buraków cukrowych.

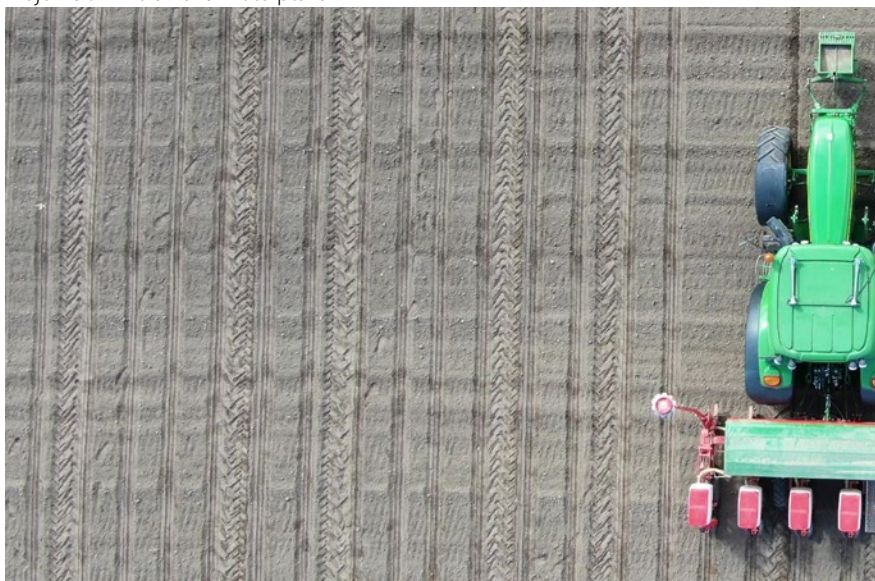
■ Imprezy towarzyszące

Wydarzenia związane z KDP 2021 organizowane przez różne instytucje w całej Polsce mają udostępnić rolnikom całą dostępną nowoczesną wiedzę i innowacje w rolnictwie w kontekście Europejskiego Zielonego Ładu. Nie zawsze wszyscy będą mogli dojechać do Minikowa, ale mogą dotrzeć do swoich pobliskich ośrodków. Odsyłacze (linki) prowadzące do informacji dotyczących imprez towarzyszących są dostępne cały czas na stronie internetowej KPODR, w zakładce: Imprezy towarzyszące, znajdującej się w menu (<https://dnipola.kpodr.pl/>).

Ważnymi imprezami towarzyszącymi są: Europejski Dzień Rzepaku – EURORZEPAK 2021 – organizowany 21 maja w Minikowie oraz jubileuszowe XXV Kujawsko-Pomorskie Dni Pola organizowane w Grubnie koło Chełmna, w województwie kujawsko-pomorskim.

Krajowe Dni Pola 2020 z lotu ptaka

Przygotowania do Krajowych Dni Pola 2021

■ „Mędrca szkiełko i oko” – czyli nauka praktyce

Krajowe Dni Pola 2021 to także czterodniowy cykl konferencji o tytule tożsamym z hasłem KDP 2021 – „Europejski Zielony Ład na pol@ch w Polsce”, które będą odbywać się od 14 do 17 czerwca. W pierwszym dniu zaprezentowane zostaną osiągnięcia Grup Operacyjnych Europejskiego Partnerstwa na Rzecz Innowacji w Rolnictwie (GO EPI-AGRI). Dzień drugi jest przeznaczony dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu omówienia założeń Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej po konsultacjach społecznych. W trzecim dniu zaplanowano prezentacje instytutów nadzorowanych przez MRiRW. Ostatni, czwarty dzień, przeznaczony jest dla współorganizatora – Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego.

■ „Co w trawie piszczy” – czyli relacje z pól

Wszystkim zainteresowanym osobom polecamy częste odwiedzanie pól... w wersji zdalnej. Relacje z pól są dostępne na kanale YouTube. Relacje z pól są dostępne na kanale YouTube. Można tam znaleźć fachowe porady ekspertów KPODR oraz partnerów dotyczące agrotechniki, ochrony czy też nawożenia poszczególnych gatunków roślin.

■ Wydarzenie hybrydowe

Postęp prac przygotowawczych można śledzić na bieżąco w mediach społecznościowych i na stronie internetowej (<https://dnipola.kpodr.pl/>). Można tam znaleźć plan kolekcji Krajowych Dni Pola 2021 umożliwiający podgląd informacji o wszystkich prezentowanych odmianach, demonstracjach i doświadczeniach, programach ochrony oraz nawożenia. Dodatkowo przy odmianach, które poddawane były Porejestrówemu Doświadczalnictwu Odmianowemu (PDO), prezentowane są wyniki tych doświadczeń. Skorzystanie z tego planu ułatwia zwiedzanie poletek, gdyż pozwala na szybkie odnalezienie interesującej kolekcji i odmiany.

Krajowe Dni Pola Minikowo 2021 będą prezentowane „na żywo” także na kanale YouTube. Tych, którzy nie będą mogli odwiedzić Minikowa, zachęcamy do wizyty wirtualnej. Zapraszamy wszystkich!

KPODR w Minikowie
tel.: 52 386 72 34, 52 374 94 65

Zdjęcia: Damian Oparzela

Bioasekuracja sposobem na ASF

Afrykański pomór świń (ASF) jest zakaźną chorobą wirusową świń domowych (*Sus scrofa f. domestica*), dzików (*Sus scrofa*) oraz innych gatunków wolno żyjących świniowatych. Stanowi jeden z najważniejszych czynników wpływających na opłacalność produkcji trzody chlewnej, a także jest przyczyną znacznych ograniczeń w obrocie międzynarodowym szynkami i mięsem wieprzowym. Zwalczanie choroby odbywa się wyłącznie metodami administracyjnymi poprzez wybijanie zwierząt chorych oraz wprowadzanie szeregu ograniczeń na obszarach dotkniętych chorobą.

Główną przyczyną występowania ognisk ASF jest wciąż wysoka presja wirusa w środowisku spowodowana występowaniem choroby w populacji dzików. Koncentracja wirusa w obszarach leśnych i na polach jest przy tym największa. W konsekwencji w sezonie intensyfikacji prac polowych czy leśnych oraz zbioru runa leśnego, wzrasta ryzyko przeniesienia wirusa z populacji dzików do świń.

Zawleczeniu choroby do gospodarstwa można jednak skutecznie zapobiegać. Sprzyja temu przede wszystkim stosowanie się przez posiadaczy świń, niezależnie od wielkości utrzymywanego stada, do wymagań w zakresie bioasekuracji określonych w przepisach unijnych i krajowych. Każdy, kto utrzymuje świnię powinien pamiętać i konsekwentnie przestrzegać zasad bioasekuracji, które pozwalają na ograniczenie ryzyka przeniesienia choroby do gospodarstwa. Najważniejsze z nich to:

- utrzymywanie świń w sposób ograniczający ich kontakt ze zwierzętami dzikimi (w tym poprzez ogrodzenie co najmniej

pomieszczeń, w których utrzymywane są świnię) oraz w oddzielnych pomieszczeniach od tych, w których są utrzymywane inne zwierzęta kopytne;

- odpowiednie zabezpieczenie paszy i ściółki (w tym poprzez ogrodzenie miejsc ich przechowywania);

- przestrzeganie zakazu wnoszenia oraz wwożenia na teren gospodarstwa tusz i zwłok dzików, a także pochodzących z nich produktów ubocznych oraz materiałów i przedmiotów, które mogły zostać skażone wirusem ASF;

- powstrzymanie się od obsługi świń przez osoby, które uczest-

Każdy hodowca trzody chlewnej powinien konsekwentnie przestrzegać zasad bioasekuracji

- dezynfekcja przed wejściami/wjazdami i wyjściami/wjazdami do i z gospodarstwa oraz pomieszczeń inwentarskich;

- dbałość o czystość oraz higienę, w tym mycie i odkażanie rąk, a także oczyszczanie i odkażanie obuwia, narzędzi i sprzętu;

- używanie odzieży ochronnej i obuwia ochronnego przez osoby zajmujące się obsługą świń przeznaczonych tylko do wykonywania tych czynności;

- uniemożliwienie osobom postronnym wchodzenia do budynków inwentarskich oraz ścisła ewidencja osób wchodzących do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnię;

- ewidencja (rejestr) środków transportu do przewozu świń, paszy lub produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, wjeżdżających na teren gospodarstwa;

niczyły w pozyskiwaniu zwierząt łownych, a w szczególności dzików, przez co najmniej 42 godziny.

Rola i świadomość właścicieli stad i pracowników gospodarstw w minimalizacji ryzyka przeniesienia ASF na teren gospodarstw są kluczowe. Ministerstwo zachęca do korzystania z dostępnych form pozwalających na pogłębianie wiedzy w tym zakresie (powiatowi lekarze weterynarii, ośrodki doradztwa rolniczego, szkolenia i konferencje) oraz form pomocy umożliwiających dostosowanie gospodarstw do wymagań bioasekuracji (biura powiatowe ARiMR).

Pamiętajmy – każde kolejne ognisko ASF generuje straty dla całego sektora trzody chlewnej.

**Departament Hodowli Zwierząt
MRiRW
tel. 22 623 18 43**

Zdjęcie: Countrypixel.Stock.adobe.pl

Wścieklizna – znana, ale wciąż groźna

Wścieklizna jest jedną z najdłużej znanych i najgroźniejszych chorób odzwierzęcych. Jest chorobą śmiertelną, która wg danych WHO rocznie powoduje zgon około 60 tys. osób, głównie w Azji i Afryce. Jest to wirusowa choroba zakaźna atakująca centralny układ nerwowy. Wrażliwe są na nią wszystkie gatunki ssaków, w tym ludzie. Wirus wścieklizny jest wrażliwy na wysoką temperaturę i światło słoneczne, ale jednocześnie jest wysoce odporny na niskie temperatury. Przenosi się głównie poprzez kontakt śliny zakażonego zwierzęcia z uszkodzoną skórą lub błoną śluzową (pogryzienie). Zakażenie możliwe jest również m.in. drogą aerogenną, dospojówkową lub poprzez transplantację narządów. W przypadku ugryzienia przez zakażonego osobnika ważne jest, aby jak najszybciej dokładnie przemyć wodą i mydłem ranę lub powierzchnię narażoną na kontakt ze zwierzęciem i skontaktować się z lekarzem medycyny. Każde ugryzienie człowieka przez dzikie zwierzę lub wzbudzające podejrzanie pogryzienie przez zwierzę domowe wymagają dokładnego sprawdzenia. Zdarzenie powinno zostać zgłoszone powiatowemu lekarzowi weterynarii. Okres inkubacji choroby (czyli okres od momentu zakażenia do wystąpienia objawów klinicznych) jest różny i zależy m.in. od ilości wprowadzonego do organizmu wirusa, jego zjadliwości, wrót zakażenia (miejsca zranienia), charakteru (rozległości) ran oraz gatunku i wieku wrażliwego zwierzęcia. Przyjmuje się, że okres inkubacji u zwierząt trwa

od kilku dni do ponad siedmiu lat, przy czym przeważnie wynosi:

- u małych zwierząt (pies, kot, owca, koza, świnia) – od kilku do 90 dni;
- u dużych zwierząt (bydło, koniowate) – od kilku do 180 dni.

Choroba może mieć postać cichą lub szalową, a jej objawy są różne i zależą od gatunku zwierzęcia:

- psy – występuje niepokój, nadmierna pobudliwość, włóczęgostwo, spożywanie niejadalnych przedmiotów, wzmożony popęd

- bydło – obserwuje się niestrawność i obniżone łąknienie, wzdęcie, zaparcie lub biegunkę, drgawki poszczególnych grup mięśni, ślinotok, parcie na przeszkody, ciągłe ryczenie, objawy podobne do rui, nienaturalne położenie głowy lub ogona, chwiejność i porażenia kończyn tylnych;

- świnie – występuje lęklivość, ochryple chrząkanie, kurczowe ruchy głowy i gryzienie ściółki;
- owce i kozy – odnotowuje się niepokój, wzmożony popęd płci-

W Polsce obowiązkowemu ochronnemu szczepieniu przeciwko wściekliznie, zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, podlegają psy powyżej trzeciego miesiąca życia

płciowy, agresja, ochryple szczekanie, ślinotok, opadanie żuchwy z wypadaniem języka, zez, niedowład kończyn i inne porażenia;

- koty – odnotowuje się podobne objawy jak u psów, przy czym zwierzęta chowają się, uciekają, nieustannie miauczą, zachowują się agresywnie, a śmierć poprzedzona jest zwykle porażeniem kończyn;

wy, ochryple beczenie, nagle porażenia i upadki;

- konie – obserwuje się wpadanie na ściany stajni, drgawki mięśniowe, objawy kolkowe i częste oddawanie moczu;
- zwierzęta dzikie – głównym objawem jest utrata wrodzonego lęku. Występuje także agresja przejawiająca się atakami na zwierzęta

domowe, gospodarskie i ludzi. Dodatkowo u nietoperzy obserwuje się utratę zdolności lotu, nadpobudliwość na dotyk i dźwięk, przewracanie się na grzbiet i aktywność dzienną niespotykaną u zdrowych osobników.

Należy podkreślić, że nie wszystkie wymienione objawy muszą wystąpić u każdego zwierzęcia zakażonego wirusem wścieklizny.

W przypadku zaobserwowania objawów nasuwających podejrzenie wścieklizny bądź też znalezienia martwego zwierzęcia (np. lis, nietoperz), sprawę należy zgłosić do właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii, który oceni czy podejrzenie jest zasadne. Należy bezwzględnie unikać kontaktu z podejrzanym zwierzęciem i nie dotykać zwłok zwierząt podejrzanych. W przypadku uznania podejrzenia za zasadne powiatowy lekarz weterynarii wprowadza stosowne środki mające na celu stwierdzenie lub wykluczenie wścieklizny (obserwację żywego zwierzęcia lub badanie laboratoryjne martwego zwierzęcia). Postępowanie Inspekcji Weterynaryjnej w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia wścieklizny opisane jest w ustawie z 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny.

Uwzględniając, że w Polsce rezerwuarem wirusa wścieklizny jest lis rudy, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 17 grudnia 2013 r. w sprawie przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, na obszarach o największym ryzyku wystąpienia wścieklizny Inspekcja Weterynaryjna prowadzi szczepienia lisów wolno żyjących. Doustna szczepionka przeznaczona dla lisów znajduje się

Ponieważ w Polsce rezerwuarem wirusa wścieklizny jest lis rudy, na obszarach o największym ryzyku wystąpienia wścieklizny Inspekcja Weterynaryjna prowadzi szczepienia lisów wolno żyjących

w blistrze zatopionym w przynęcie. Przynęta ma za zadanie zachęcić zwierzę do pobrania szczepionki. Szczepionka rozrzucona jest z samolotu/śmigłowca lub wykładana ręcznie. Wykładanie szczepionki poprzedzane jest akcją informacyjną. Informacja o terminie i sposobie przeprowadzenia szczepień ochronnych w miejscowościach położonych na obszarze, na którym będą one przeprowadzane oraz w miejscowościach graniczących z tym obszarem przekazywana jest w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie. Należy bezwzględnie unikać kontaktu ze szczepionką przeznaczoną dla lisów oraz unie możliwić taki kontakt zwierzętom domowym. Osoba, która miała styczność ze szczepionką powinna zgłosić się do lekarza medycyny, natomiast kontakt zwierzęcia domowego należy zgłosić lekarzowi weterynarii

W celu zabezpieczenia przed chorobą zwierząt gospodarskich powinny być one regularnie

szczepione. W Polsce obowiązkowemu ochronnemu szczepieniu przeciwko wściekliznie, zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, podlegają psy powyżej trzeciego miesiąca życia. Na obszarach występowania wścieklizny zalecane są również szczepienia kotów i zwierząt gospodarskich, jeśli mogą mieć one kontakt z dzikimi zwierzętami, takimi jak: lis, jenot, kuna itp.

Do końca kwietnia 2021 r. Główny Lekarz Weterynarii poinformował o wystąpieniu 19 przypadków wścieklizny u lisów na terenie Polski, stwierdzonych na podstawie wyników badań laboratoryjnych otrzymanych z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Główny Inspektorat Weterynarii
tel. 22 623 17 17

Zdjęcia: hecke71.Stock.adobe.com,
motortion.Stock.adobe.com

Jakość żywności pod lupą jednej inspekcji

ZADANIA PRZEJĘTE OD INSPEKЦИИ HANDLOWEJ

1 lipca 2020 r. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) przejęła od Inspekcji Handlowej następujące zadania:

- nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym (w tym w sklepach i hurtowniach, na targowiskach, w placówkach gastronomicznych/catering, w sklepach internetowych);
- kontrolę prawidłowości wprowadzania do obrotu i oznakowania materiałów oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- nadzór nad obrotem detalicznym paszami przeznaczonymi dla zwierząt domowych (z wyłączeniem obrotu tymi paszami prowadzonego przez zakłady lecznicze dla zwierząt);
- kontrolę oznakowania żywności GMO oraz wprowadzanych do obrotu produktów GMO;
- kontrolę używania języka polskiego.

Nowo nadane uprawnienia umożliwiły Inspekcji JHARS realizację kontroli żywności na trzech etapach, tj. u producentów (jak do tej pory) oraz dodatkowo w sklepach i w lokalach gastronomicznych.

WYNIKI KONTROLI IJHARS ZA 2020 R.

Misją Inspekcji JHARS jest ochrona interesów ekonomicznych konsumenta poprzez eliminowanie z obrotu artykułów rolno-spożywczych o niewłaściwej jakości handlowej oraz zapobieganie nieuczciwej konkurencji.

W 2020 r. IJHARS przeprowadziła ogółem 67 350 czynności kontrolnych, w tym:

- 58 379 kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w obrocie z zagranicą,
- 5567 kontroli na rynku krajowym,
- 3404 czynności kontrolne realizowane na wniosek przedsiębiorcy.

W 2020 r. IJHARS podczas kontroli planowych (realizowanych zgodnie z Rocznym ramowym planem kontroli IJHARS) skontrolowała ponad 1700 podmiotów działających na rynku spożywczym. Wszystkie kontrole planowe prowadzone były u producentów artykułów rolno-spożywczych, a w drugim półroczu 2020 r. (w związku z przejściem zadań od Inspekcji Handlowej) przeprowadzono je również na etapie handlu

detalicznego (w przypadku wyrobów garmażeryjnych dodatkowo w punktach gastronomicznych).

Zakres tematyczny kontroli ustalono na podstawie analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa żywnościowego, która obejmowała wyniki dotychczasowych kontroli i stwierdzone nieprawidłowości, udział poszczególnych grup produktów w rynku (w tym wielkość spożycia i znaczenie w diecie) oraz propozycje zgłoszone przez inne instytucje.

Sprawdzono jakość handlową pieczywa, przetworów warzywnych, napojów bezalkoholowych, tłuszczów do smarowania, piwa, jaj, mięsa i jego przetworów, wyrobów ciastkarskich i cukierniczych, wina, wyrobów garmażeryjnych, olejów roślinnych (w tym oliwy z oliwek), ziół i przypraw, przetworów zbożowych, przetworów rybnych, przetworów mlecznych, miodu, fermentowanych napojów winiarskich, dań dla dzieci, a także świeżych owoców i warzyw oraz ziemniaków. Ponadto zweryfikowano oznakowanie soków i nektarów, syropów owocowych, cukru, wyrobów mlekopodobnych oraz słonych przekąsek.

Zrealizowane kontrole, podobnie jak w latach wcześniejszych, skoncentrowane były przede wszystkim na wykrywaniu zafałszowań artykułów rolno-spożywczych w oparciu o wyniki badań laboratoryjnych oraz poprzez sprawdzenie prawidłowości ich oznakowania.

■ Cechy organoleptyczne

- Deklarowanym cechom organoleptycznym nie odpowiadało 1,4% skontrolowanych partii (2019 r. – 1,4%).
- Najwięcej nieprawidłowości stwierdzono w przypadku olejów roślinnych (34,0%), tłuszczów do smarowania (10,7%) i napojów bezalkoholowych (2,2%).
- Udział partii z nieprawidłowościami w poszczególnych branżach wahał się między 0,3% a 34,0%. Był też zróżnicowany w zależności od etapu kontroli, tj. w lokalach gastronomicznych nie stwierdzono uchybień, podczas gdy u producentów zakwestionowano 1,7% partii, a w sklepach – 0,6%.
- Najczęściej stwierdzano niewłaściwy smak, zapach i wygląd. Zdarzały się też poważniejsze przewinienia, takie jak: wady niedozwolone w najwyższej kategorii oliwy z oliwek, obecność pleśni, ciał obcych czy dominujących części innych roślin w przyprawie oferowanej pod nazwą „oregano”.

Powierzenie jednemu organowi kontroli nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych zapewnia nad nią skuteczniejszy nadzór i umożliwia szybsze reagowanie na pojawiające się na rynku nieprawidłowości

■ Parametry fizykochemiczne

- Parametry fizykochemiczne niezgodne z przepisami o jakości handlowej lub z deklaracją producenta posiadało 14,4% partii wyrobów zbadanych laboratoryjnie (2019 r. – 14,5%).
- Najczęściej kwestionowano przetwory rybne (25,8%), przetwory mięsne (24,7%) i fermentowane napoje winiarskie (22,7%).
- Udział partii z nieprawidłowościami w poszczególnych branżach wahał się między 3,2% a 25,8%. U producentów i w punktach gastronomicznych udział zakwestionowanych partii odnotowano na podobnym poziomie (tj. odpowiednio 15,8% i 15,2%), podczas gdy w sklepach był on nieco niższy (11,4%).
- Najwięcej niezgodności dotyczyło poziomu podstawowych parametrów jakościowych (zawartość cukru, ekstraktu, tłuszczu, wody, soli i alkoholu, kwasowość, masa czy dane w tabeli wartości odżywczej). Przeprowadzone badania laboratoryjne ujawniły również poważniejsze nieprawidłowości świadczące o fałszowaniu produktów, np. wykrycie obecności niedeklarowanych składników (surowców mięsnych, dodatków) w przetworach mięsnych i wyrobach garmazeryjnych, stigmastadienów (związków powstających pod wpływem temperatury) w oleju deklarowanym jako tłoczony na zimno, niepotwierdzenie tożsamości gatunkowej przypraw.

■ Oznakowanie

- Nieprawidłowo oznakowanych było 21,9% skontrolowanych partii (w 2019 r. – 20,3%).

- Najwięcej partii zakwestionowano w przypadku wina (54,0%), wyrobów garmazeryjnych (47,9%) i dań dla dzieci (46,6%).
- Udział nieprawidłowości był zróżnicowany zarówno w poszczególnych grupach asortymentowych (od 1,9% do 54,0%), jak i na różnych etapach kontroli (u producentów zakwestionowano 21,8% partii, w sklepach – 19,4%, a w lokalach gastronomicznych 65%).
- Nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim nazwy (zarówno wyrobów gotowych, jak i surowców wymienionych w wykazie składników), składu oraz dodatkowych informacji podawanych w oznakowaniu.

■ Świeże owoce i warzywa oraz ziemniaki

- Niewłaściwie oznakowanych było 13,0% partii świeżych owoców i warzyw objętych kontrolą, a 0,6% partii nie spełniało wymagań jakościowych. Niezgodności dotyczyły braku oznakowania, a także wielkości i deklarowanej klasy jakości, uszkodzeń i wad, nadmiernego zawilgocenia oraz objawów pleśni.
- Niewłaściwie oznakowanych było 10,7% skontrolowanych partii ziemniaków, przy czym wszystkie partie spełniały wymagania jakościowe. Kwestionowano przede wszystkim brak nazwy, informacji o pochodzeniu oraz danych podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo spożywcze.

Ponadto w co piątej partii miodu poddanej analizie pyłkowej stwierdzono obecność pyłków, które wskazywały na inną (niż deklarowana) odmianę i pochodzenie geograficzne. Badania potwierdziły natomiast stosowanie w procesie produkcji pieczywa naturalnego

zakwasu oraz obecność mikroflory charakterystycznej w przetworach mlecznych.

Udział nieprawidłowości z podziałem na etap kontroli (z wyłączeniem świeżych owoców i warzyw oraz ziemniaków) podano w tabeli 1.

WYNIKI KONTROLI IJHARS ZA I KW. 2021 R. (DANE ROBOCZE)

W I kw. 2021 r. IJHARS przeprowadziła ogółem 17 343 czynności kontrolnych, w tym:

- 15 601 kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w obrocie z zagranicą,
- 1280 kontroli na rynku krajowym,
- 462 czynności kontrolne realizowane na wniosek przedsiębiorcy.

W I kw. 2021 r. kontrole planowe obejmowały sprawdzenie:

- jakości handlowej przetworów warzywnych, koncentratów spożywczych (majonezy, musztardy, sosy) i jaj;
- znakowania różnego asortymentu produktów sprzedawanych luzem lub pakowanych na życzenie konsumenta w miejscu sprzedaży (pieczywo, ciastka i ciasta, mięso i wędliny, sery, ryby mrożone).

W przypadku przetworów warzywnych i koncentratów spożywczych kontrole przeprowadzono u producentów oraz w sklepach, w przypadku jaj i produktów luzem tylko w sklepach. Ogółem skontrolowano 490 podmiotów, w tym 366 sklepów i 124 producentów.

■ Cechy organoleptyczne

- Deklarowanym cechem organoleptycznym nie odpowiadało 1,6% skontrolowanych partii.
- Zakwestionowano wygląd kontrolowanych produktów, w tym oczkowanie oraz smak i zapach sera.

■ Parametry fizykochemiczne

- Parametry fizykochemiczne niezgodne z przepisami o jakości handlowej lub z deklaracją producenta posiadało 12,7% partii wyrobów zbadanych laboratoryjnie.

- Nieprawidłowości dotyczyły m.in. zawyżonej zawartości wody wchłoniętej w mięsie drobiowym i glazury w rybach mrożonych, obecności niedeklarowanych fosforanów, niezgodnego z deklaracją gatunku mięsa, przekroczenia dopuszczalnej zawartości glutenu w pieczywie bezglutenowym, niezgodnej z deklaracją zawartości żółtka jaja w majonezach, zaniżoną zawartość składników w stosunku do deklarowanej na opakowaniu (mieszanki mrożonek, przetwory w zalewie), zawyżoną zawartość cukru w stosunku do deklaracji (sałatki

1 lipca 2020 r. IJHARS przejęła od Inspekcji Handlowej nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym

warzywne), obecność kwasu sorbowego w przetworach, w których na opakowaniu umieszczono informację „bez konserwantów” (kiszonki i ich przetwory), obecność tłuszczu obcego oraz zawyżona zawartość tłuszczu w suchej masie (sery).

■ Oznakowanie

- Nieprawidłowo oznakowanych było 36,2% skontrolowanych partii.

Tabela 1. Udział nieprawidłowości w 2020 r. z podziałem na etapy kontroli

Etap kontroli	Udział nieprawidłowości w 2020 r. (%)		
	cechy organoleptyczne	parametry fizykochemiczne	znakowanie
Producenci	1,7	15,8	21,8
Sklepy detaliczne	0,6	11,4	19,4
Punkty gastronomiczne*	0,0	15,2	65,0
OGÓŁEM	1,4	14,4	21,9

* 1 kontrola – wyroby garmażeryjne

Tabela 2. Udział nieprawidłowości w I kw. 2021 r. z podziałem na etapy kontroli

Etap kontroli	Udział nieprawidłowości w 2020 r. (%)		
	cechy organoleptyczne	parametry fizykochemiczne	znakowanie
Producenci	0,0	10,6	21,9
Sklepy detaliczne	2,4	13,6	38,6
OGÓŁEM	1,6	12,7	36,2

● Zakwestionowano m.in. nazwy produktów i ich skład, brak pochodzenia oraz wizerunki flagi na mięsie, niewłaściwy lub błędny kraj pochodzenia/obszar połowu na rybach mrożonych, brak ilościowej zawartości składnika charakterystycznego (np. żółtka w majonezach), brak klasy jakości i klasy wagowej na jajach, brak podania w miejscu sprzedaży (lub w inny sposób w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu) obowiązkowych informacji (np. o alergenach), stosowania określeń typu „wiejski”, „starowiejski”, „tradycyjne” dla pieczywa zawierającego dodatki i przetworzone składniki oraz odpiekanego w placówce z produktu głęboko mrożonego, brak obowiązkowych informacji wymaganych na opakowaniach produktów głęboko mrożonych, tj. „nie zamrażać powtórnie” oraz temperatury i okresu przechowywania produktu gotowego (mrożonki warzywne), brak wskazania % zawartości składnika użytego w nazwie (marynaty warzywne, sałatki), umieszczenie na etykiecie nazwy „Ser ... z dziurami” dla produktu seropodobnego oraz oferowanie w bezpośrednim sąsiedztwie serów, brak podania danych szczegółowych o rodzaju i typie sera przy nazwie,

Udział nieprawidłowości z podziałem na etap kontroli podano w tabeli 2.

W przypadku pieczywa oferowanego luzem dodatkowo sprawdzono jego masę. Zweryfikowano w tym zakresie 161 partii, z czego osiem (z powodu niedowagi) zakwestionowano (5,0%).

Cechy mikrobiologiczne sprawdzono w przypadku pieczywa i serów oferowanych luzem. Sprawdzono łącznie 36 partii i nie stwierdzono nieprawidłowości.

Dodatkowo, w związku z informacjami pojawiającymi się w mediach społecznościowych o stosowaniu przez markety sieciowe nieuczciwych praktyk w zakresie znakowania świeżych owoców i warzyw oraz ziemniaków krajem pochodzenia, w I kw. 2021 r. wojewódzkie inspektoraty JHARS przeprowadziły kontrolę doraźną w przedmiotowym zakresie.

Kontrole przeprowadzono w 15 sklepach sieciowych. Skontrolowano 148 partii świeżych owoców i warzyw oraz ziół i ziemniaków. Nieprawidłowości stwierdzono w 16,2% skontrolowanych partii.

Stwierdzono m.in.: wprowadzanie konsumenta w błąd poprzez podanie rozbieżnych informacji w zakresie kraju pochodzenia owoców i warzyw, np. na wywieszce przy produkcie podawano inny kraj pochodzenia niż na opakowaniu, w miejscu sprzedaży podawano więcej niż jeden kraj pochodzenia; umieszczenie w sposób nieczytelny i źle widoczny dla konsumenta szczegółowych informacji dotyczących państwa pochodzenia lub podanie niewłaściwej informacji o kraju pochodzenia; brak niektórych informacji na etykiecie przy produkcie (odmiana, klasa jakości, kaliber, odmiana).

Ponadto stwierdzono: niespełnienie minimalnych wymagań jakościowych (objawy zepsucia, nieświeży wygląd) oraz niespełnienie wymagań jakościowych dla deklarowanej klasy jakości, tj. dla klasy I.

PODSUMOWANIE

- Powierzenie jednemu organowi kontroli nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych zapewnia nad nią skuteczniejszy nadzór i umożliwia szybsze reagowanie na pojawiające się na rynku nieprawidłowości.
- Inspekcja JHARS nie kontroluje cen (kompetencja Inspekcji Handlowej).
- W rezultacie przyczynia się do efektywniejszego eliminowania nieuczciwych praktyk (np. fałszowania) w produkcji i obrocie żywności z uwagi na szybszy przepływ informacji oraz ujednoczenie procedur kontrolnych.
- Dodatkowo od 1 lipca 2020 r. Inspekcja JHARS może nakazać w punktach sprzedaży należących do podmiotu kontrolowanego wycofanie z obrotu całej partii artykułu rolno-spożywczego zafałszowanego.
- Więcej informacji na temat artykułów rolno-spożywczych można znaleźć na stronie internetowej Inspekcji JHARS <https://www.gov.pl/web/ijhars> w zakładce: rejestr.

**Główny Inspektorat Jakości Handlowej
Artykułów Rolno-Spożywczych
tel. 22 623 29 22**

Zdjęcia: Alexander Rath, Adobe Stock, glebcallfives, Adobe Stock

17 czerwca upływa termin składania wniosków o dopłaty

Rolnicy, którzy chcą otrzymać przysługujące im płatności bezpośrednie i obszarowe z PROW 2014–2020 za rok 2021 w pełnej wysokości, powinni pamiętać o złożeniu w ARiMR wniosku o dopłaty do 17 czerwca.

Termin tegorocznej kampanii składania wniosków o płatności bezpośrednie i obszarowe finansowane z PROW (działania: rolnictwo ekologiczne, rolno-środowiskowo-klimatyczne, dobrostan zwierząt, o przyznanie premii w ramach działania zalesieniowego; ONW; premie: pielęgnacyjna i zalesieniowa) został, decyzją ministra rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorz Pudy, wydłużony do 17 czerwca. Wnioski będzie można składać jeszcze do 12 lipca, z tym że za każdy dzień roboczy opóźnienia należna kwota płatności zostanie pomniejszona o 1% (z wyjątkiem przypadków, kiedy

opóźnienie jest wynikiem działania siły wyższej lub wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności).

ARiMR przypomina również, że od tego roku rolnicy mogą składać wnioski o przyznanie dopłat jedynie za pośrednictwem aplikacji eWnioskiPlus. Oznacza to, że do rolników nie są przesyłane papierowe wnioski personalizowane. Nie ma także możliwości składania oświadczeń o braku zmian w stosunku do roku ubiegłego.

Rolnicy, którzy nie mają komputera lub obawiają się, że sami nie poradzą sobie z procedurą,

mogą liczyć na pomoc pracowników ARiMR. Wszelkie wątpliwości związane z wypełnianiem wniosków można konsultować dzwoniąc pod bezpłatny numer infolinii: 800 38 00 84 (w dni robocze w godz. 7.00–19.00 oraz w soboty 10.00–16.00). W placówkach Agencji udostępnione zostały również stanowiska komputerowe, przy których można wypełnić wniosek, a eksperci służą wsparciem w kwestiach technicznych. Ze względu na ograniczenia wprowadzone w związku z COVID-19 zalecamy, aby rolnicy, którzy chcą odwiedzić nasze biura powiatowe, umówili się telefonicznie na konkretny termin.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcia: Fotolia, barytek.Stock.adobe.com

Dotacje do prywatnych lasów

Do 27 czerwca 2021 r. ARiMR przyjmuje wnioski o przyznanie pomocy na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska. Wsparcie finansowane jest z budżetu PROW na lata 2014–2020.

■ Jakie grunty kwalifikują się do pomocy?

Pomocą objęte są lasy prywatne w wieku 11–60 lat – o powierzchni od 0,1 do 40 ha – stanowiące własność lub współwłasność wnioskodawcy lub własność jego małżonka, które nie są objęte premią pielęgnacyjną PROW i dla których opracowany jest Uproszczony Plan Urządzenia Lasu, lub dla których zadania z zakresu gospodarki leśnej określa decyzja starosty wydana na podstawie inwentaryzacji stanu lasu, a także zostały wykazane w ewidencji gruntów i budynków jako las. Ponadto las powinien być położony poza obszarami:

- Natura 2000 lub obszarami znajdującymi się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy

z 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*, chyba że planowane wykonanie inwestycji nie jest sprzeczne z planami ochrony albo planami zadań ochronnych tych obszarów, a w przypadku niesporządzenia tych planów – gdy planowane wykonanie inwestycji nie jest sprzeczne z celami ochrony tych obszarów,

- rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, parków narodowych lub obszarami ich otulin, chyba że planowane wykonanie inwestycji nie jest sprzeczne z celami ochrony tych obszarów.

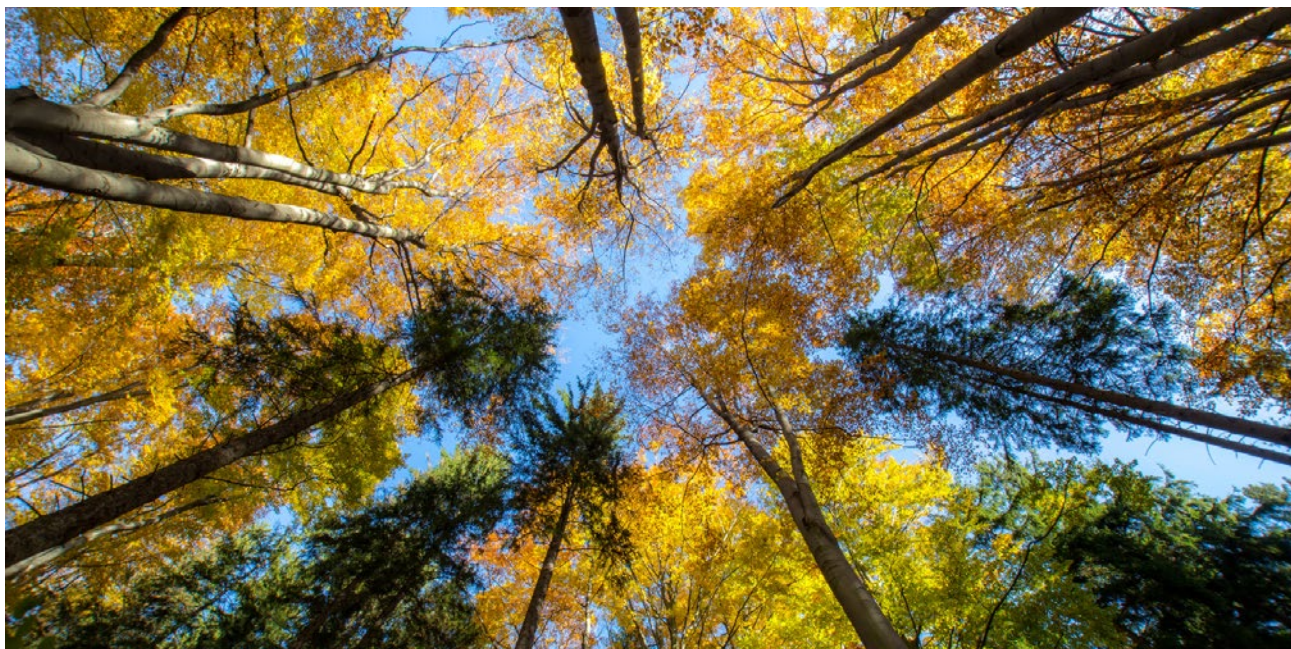
■ Kto może skorzystać z dotacji?

Pomoc przyznawana jest właścicielowi lasu – osobie fizycznej, prawnej lub jednostce organizacyjnej

nieposiadającej osobowości prawnej. Aby otrzymać dofinansowanie, powinien on mieć nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, który może być wykorzystany do ubiegania się o tę pomoc. Wymagane jest również zobowiązanie do wykonania inwestycji zgodnie z wymogami planu inwestycji zwiększających odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska, sporządzonego przez nadleśniczego.

■ Jakie przedsięwzięcia objęte są wsparciem?

Wsparcie przyznawane jest do powierzchni lasu, w którym realizowane są konkretne inwestycje. Pomoc można otrzymać na przebudowę składu gatunkowego drzewostanu: przez wprowadzenie drugiego piętra w drzewostanie, w którym średni wiek gatunku panującego

Do 27 czerwca 2021 r. ARiMR przyjmuje wnioski o przyznanie pomocy na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska. Pomocą objęte są lasy prywatne w wieku 11–60 lat o powierzchni od 0,1 ha do 40 ha

Wnioskować można m.in. o dofinansowanie inwestycji w zakresie czyszczenia późnego

w drzewostanie wynosi od 30 do 50 lat lub przez dolesianie luk powstałych w wyniku procesu chorobowego w drzewostanie, w którym średni wiek gatunku panującego w drzewostanie wynosi od 21 do 60 lat, wraz z zabezpieczeniem pniaków po wyciętych drzewach. Pomoc przyznawana jest również na zróżnicowanie struktury drzewostanu, w którym średni wiek gatunku panującego w drzewostanie wynosi od 30 do 60 lat, przez wprowadzenie podszytu rozumianego jako dolna warstwa w drzewostanie, złożona z gatunków drzewiastych i krzewiastych, chroniących i uaktywniających glebę.

Wnioskować można także o dofinansowanie na założenie remizy rozumianej jako obszar, na którym są wprowadzane gatunki drzew i krzewów o dużym znaczeniu biocenotycznym w drzewostanie, w którym średni wiek gatunku panującego w drzewostanie wynosi od 30 do 60 lat, przy czym remiza powinna być ogrodzona oraz mieć powierzchnię 10 arów. W ramach naboru przewidziana jest również pomoc na inwestycje w zakresie czyszczenia późnego rozumianego jako cięcia pielęgnacyjne

wykonywane w drzewostanie, w którym średni wiek gatunku panującego w drzewostanie wynosi od 11 do 20 lat, polegające na rozluźnieniu drzewostanu przez usunięcie drzew niepożądanych.

Co więcej, właściciele lasów mogą otrzymać dodatkowe wsparcie na zabiegi ochronne przed zwierzyną: ogrodzenie remizy – w przypadku realizacji inwestycji polegającej na jej założeniu; zabezpieczenie drzewek repelentami albo zabezpieczenie drzewek osłonkami – w przypadku przebudowy składu gatunkowego drzewostanu lub realizacji zróżnicowania struktury drzewostanu.

■ Jaka jest wysokość dofinansowania?

Wysokość wsparcia zróżnicowana jest w zależności od rodzaju inwestycji oraz warunków, w jakich ma być realizowana. Na przebudowę składu gatunkowego drzewostanu przez wprowadzenie w nim drugiego piętra pomoc wynosi 8137 zł/ha – w przypadku realizacji inwestycji na gruntach w warunkach korzystnych, a 9249 zł/ha na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°. Wsparcie przewidziane

na przebudowę składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk powstałych w wyniku procesu chorobowego wraz z zabezpieczeniem pniaków po wyciętych drzewach na gruntach w warunkach korzystnych to 12 538 zł/ha, natomiast w przypadku gruntów o nachyleniu terenu powyżej 12° – 14 213 zł/ha.

Na inwestycje w zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu właściciele lasu mogą otrzymać 4610 zł/ha na gruntach w warunkach korzystnych oraz 5210 zł/ha na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°. Z kolei w przypadku zakładania remizy dofinansowanie wynosi 848 zł, bez względu na powierzchnię realizacji inwestycji i rodzaj gruntu. Natomiast wysokość wsparcia na czyszczenie późne to 764 zł/ha – w przypadku realizacji inwestycji na gruntach w warunkach korzystnych, a 917 zł/ha na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°. Dodatkowo dofinansowanie na zabiegi ochronne przed zwierzyną, w przypadku wprowadzania drugiego piętra w drzewostanie lub podszytu, lub dolesiania luk, lub założenia remizy wynosi: 424 zł/ha na zabezpieczenie sadzonek repelentami; 1488 zł/ha na zabezpieczenie sadzonek osłonkami oraz 8,82 zł/mb. na ogrodzenie remizy siatką metalową o wysokości minimum 2 m.

■ Gdzie złożyć wniosek?

Wnioski można składać w biurach powiatowych ARiMR. Można to zrobić osobiście lub za pośrednictwem innej osoby, np. korzystając z wrzutni, przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej lub elektronicznie za pośrednictwem skrzynki podawczej ePUAP.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcia: Fotolia, Kletr.Stock.adobe.com

Co ARiMR robi dla rybaków?

Ponad 7,8 tys. podmiotów z branży rybackiej ma podpisane do tej pory umowy o wsparcie finansowe w ramach Programu Operacyjnego *Rybnictwo i Morze* na lata 2014–2020. Łączna kwota przyznanego im przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dofinansowania wynosi ponad 2 mld zł.

PO *Rybnictwo i Morze* na lata 2014–2020 jest kolejnym realizowanym przez ARiMR programem współfinansowanym ze środków unijnych, który wspiera rozwój rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa ryb w Polsce. Zaczęło się od przedakcesyjnego programu SAPARD, a po wejściu Polski do struktur Unii Europejskiej pomoc kontynuowana była w ramach SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* 2004–2006 oraz PO RYBY 2007–2013.

Na rozwój sektora rybackiego w latach 2014–2020 Polska otrzymała z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego czwartą pod względem wielkości pulę środków, tuż za Hiszpanią, Francją i Włochami. To ponad 531 mln euro, co wraz z wkładem z budżetu krajowego (ok. 179 mln euro) daje łączną kwotę 710 mln euro.

ARiMR pełni rolę instytucji pośredniczącej w zakresie 5 z 6 priorytetów wdrażanych z PO *Rybnictwo i Morze* na lata 2014–2020.

Do głównych zadań Agencji należy: ogłaszanie naborów, rozpatrywanie wniosków o dofinansowanie, podpisywanie umów o dofinansowanie i wypłata pomocy. Funkcję instytucji zarządzającej pełni Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

■ Inwestycje w akwakulturę najpopularniejsze

W dotychczasowych naborach złożono ogółem 10 tys. wniosków, z tego ponad 7,8 tys. stanowią podpisane umowy, a ich łączna kwota wynosi ponad 2 mld zł.

Jednym z kluczowych priorytetów PO *Rybnictwo i Morze* wdrażanych przez ARiMR jest Priorytet 2 – „Wspieranie akwakultury zrównoważonej środowiskowo, zasobooszczędnej, innowacyjnej, konkurencyjnej i opartej na wiedzy”, z budżetem blisko 950 mln zł.

Z punktu widzenia zainteresowania wsparciem przez podmioty z branży akwakultury, wyrażonego liczbą złożonych w Agencji

wniosków o dofinansowanie, trzy pierwsze miejsca w ramach tego priorytetu zajmują kolejno działania:

- 2.3 „Inwestycje produkcyjne w akwakulturę” – gdzie dotychczas złożonych zostało ponad 1,2 tys. wniosków;
- 2.5 „Akwakultura świadcząca usługi środowiskowe” – blisko tysiąc złożonych wniosków;
- 2.8 „Środki dotyczące zdrowia publicznego” – w ramach którego wpłynęło 750 wniosków.

Najwyższy stopień wykorzystania środków, przekraczający poziom 95%, osiągnęło działanie 2.5. W ramach ogłoszonego w 2018 r. naboru wniosków o dofinansowanie posiadacze obiektów chowu lub hodowli ryb mogli ubiegać się rekompensatę w związku z realizacją przez pięć lat zobowiązań wykraczających poza podstawowe zasady dobrej praktyki rybackiej. Obecnie oddziały regionalne ARiMR weryfikują złożoną przez beneficjentów do 31 maja dokumentację potwierdzającą trzeci rok realizacji zobowiązań.

Działanie 2.8 było nowym instrumentem wsparcia, który uruchomiono w 2020 r. Jego celem było łagodzenie skutków epidemii

COVID-19 w sektorze akwakultury. W dwóch przeprowadzonych naborach wniosków wykorzystanie środków finansowych osiągnęło pułap blisko 90% dostępnego budżetu. Mając na uwadze szczególnie cel pomocy, jaki charakteryzuje to działanie, Agencja podejmowała wszelkie możliwe starania organizacyjne, aby złożone wnioski były zweryfikowane priorytetowo.

Największym pod względem budżetu i liczby złożonych wniosków jest działanie 2.3 Inwestycje produkcyjne w akwakulturę, w ramach którego przeprowadzono już czternaście naborów wniosków. W odróżnieniu od dwóch powyższych działań, przedsięwzięcia realizowane w ramach działania 2.3 mają charakter inwestycyjny. Przy udziale tych środków finansowych powstają nowe obiekty chowu lub hodowli ryb, a istniejące już gospodarstwa rybackie są modernizowane w celu poprawy dobrostanu ryb, polepszenia warunków pracy, wzrostu i różnicowania produkcji akwakultury, zwiększania efektywności energetycznej i inwestowania w odnawialne źródła energii, a także dywersyfikowania dochodów. Obecnie w ARiMR trwa ocena wniosków o dofinansowanie złożonych w zakończonych 26 kwietnia br. dwóch naborach: w zakresie poddziałania 2.3.1 – w ramach grupy operacji modernizacyjnych oraz poddziałania 2.3.2 Podnoszenie efektywności energetycznej. Oba nabory cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem.

■ Do końca czerwca zawieszone sankcje

W realizacji dofinansowywanych zadań inwestycyjnych beneficjenci PO *Rybacko i Morze* zobowiązani są do stosowania zasad konkurencyjnego wyboru wykonawców. Z uwagi na przedłużającą się epidemię COVID-19 i wynikające z tego faktu ograniczenia epidemiologiczne, w przeprowadzaniu zamówień

mogą występować trudności. W reakcji na tę sytuację minister rolnictwa i rozwoju wsi wydał wytyczne w sprawie przedłużenia okresu zawieszenia sankcjonowania naruszeń wynikających z „Zasad konkurencyjnego wyboru wykonawców w ramach Programu Operacyjnego *Rybacko i Morze* w okresie trwania epidemii koronawirusa COVID-19” do 30 czerwca 2021 r. Zatem jeżeli naruszenie tych zasad miało miejsce w wyniku epidemii COVID-19, Agencja po uzyskaniu wyjaśnień beneficjenta potwierdzających tę sytuację może odstąpić od nałożenia sankcji.

■ W ARiMR nowe wydziały ds. rybackstwa

By usprawnić i przyspieszyć obsługę wniosków o pomoc z Programu Operacyjnego *Rybacko i Morze*, kierownictwo ARiMR podjęło decyzję o powołaniu czterech nowych wydziałów ds. rybackstwa. Poza dotychczas funkcjonującymi trzema wydziałami (w oddziałach regionalnych ARiMR: pomorskim, warmińsko-mazurskim oraz zachodniopomorskim) nowe wydziały powstały w kujawsko-pomorskim, lubelskim, śląskim oraz świętokrzyskim OR.

■ O tym warto pamiętać

W trosce o naszych beneficjentów ARiMR przypomina o konieczności dochowania zobowiązań wynikających z zawartych umów o dofinansowanie. W szczególności należy pamiętać o konieczności:

- niezwłocznego informowania ARiMR o wszelkich okolicznościach mogących mieć wpływ na realizację operacji, w tym wypłatę pomocy finansowej (tj. o zmianie zakresu operacji lub jej etapu, zmianie miejsca realizacji operacji, zmianie terminu złożenia wniosku o płatność oraz o wszelkich zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji faktycznej lub prawnej beneficjenta, tj. np. o planowanej

zmianie właściciela nieruchomości, której dotyczy operacja lub zmianie umowy jej dzierżawy);

- terminowego złożenia wniosku o płatność, który nie może przekraczać tzw. terminów granicznych, które dla Priorytetu 2. są następujące:

- ✓ 36 miesięcy od dnia zawarcia umowy o dofinansowanie – w przypadku operacji realizowanych w kilku etapach,

- ✓ 24 miesięcy od dnia zawarcia umowy o dofinansowanie – w przypadku operacji realizowanych w jednym etapie,

z wyłączeniem operacji realizowanych w ramach działań: innowacje, usługi z zakresu zarządzania, zastępstw i doradztwa dla gospodarstw akwakultury, akwakultura świadcząca usługi środowiskowe oraz ubezpieczenie zasobów akwakultury – nie później jednak niż do 15 lipca 2023 r.

Ponadto, w przypadku gdy na podstawie umowy o dofinansowanie została przyznana i wypłacona zaliczka, wniosek o płatność musi zostać złożony w terminie nie dłuższym niż 90 dni od dnia otrzymania zaliczki lub transzy zaliczki, jeżeli:

- jednorazowa kwota zaliczki albo transzy zaliczki przekracza kwotę stanowiącą 30% kwoty dofinansowania określonej w umowie o dofinansowanie albo

- pozostała do rozliczenia kwota dotychczas wypłaconej zaliczki przekracza 60% kwoty dofinansowania określonej w umowie o dofinansowanie.

Szczegółowe informacje:

- ✓ na stronie www.arimr.gov.pl;
- ✓ w punktach informacyjnych w biurach powiatowych i oddziałach regionalnych ARiMR;
- ✓ pod numerem bezpłatnej infolinii: 800 38 00 84.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Franciszek.Stock.adobe.com

Dynamiczny rozwój polskiego winiarstwa

Polski rynek wina intensywnie się rozwija. W roku gospodarczym 2019/2020 wprowadzono do obrotu 7108,77 hl wina, co w przeliczeniu daje ok. 950 tys. butelek o pojemności 0,75 l. Wzrost produkcji wina w ostatnich dwóch latach wyniósł ponad 100%.

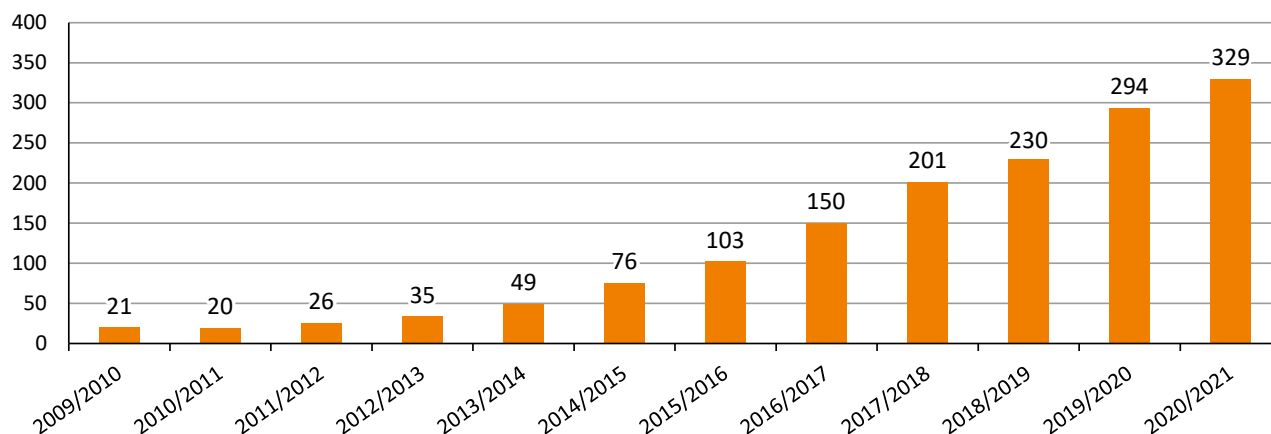
Pomimo że uprawa winorośli oraz produkcja wina znana była w Polsce już w średniowieczu, to współczesna historia polskiego winiarstwa zaczęła się na początku XXI w. W 2004 r. istniały już akty prawne krajowe regulujące rynek wina, jednak dopiero w 2005 r. decyzją Rady Unii Europejskiej Polska zaliczona została do strefy „A” uprawy winorośli, tj. wina produkowane w Polsce można było przeznaczyć na

sprzedaż. Jednakże zawarte w krajowych aktach prawnych ówczesne bariery administracyjne, które były zbyt skomplikowane dla małych producentów wina, spowodowały, iż zainteresowanie wyrobem wina z przeznaczeniem do sprzedaży było niewielkie.

Dopiero zmiany w prawodawstwie krajowym, które nastąpiły na przełomie pierwszej i drugiej dekady XXI w., tj.:

- nowelizacja ustawy o podatku akcyzowym, która zniósła obowiązek prowadzenia składu podatkowego dla producentów wina z polskich winogron, których roczna produkcja nie przekracza 1000 hl (1 hektolitr to 100 litrów);
- wejście w życie w 2011 r. nowej ustawy regulującej organizację rynku wina, która przewidziała liczne uproszczenia administracyjne dla małych producentów wina,

Liczba producentów wina wpisanych do ewidencji w latach 2009/2010–2020/2021

Źródło: dane KOWR

w tym zaniechanie wymagań administracyjnych i technicznych dotyczących miejsca wyrobu wina (uproszczenie obowiązków statystycznych, brak obowiązku rejestracji działalności gospodarczej dla rolników wyrabiających mniej niż 100 hl wina rocznie, możliwość sprzedaży wina na terenie winnicy tylko po otrzymaniu zezwolenia z urzędu gminy), stały się istotnym bodźcem do dalszego rozwoju rynku wina w Polsce.

Wynikiem tego jest obserwowany od kilku lat dynamiczny rozwój winiarstwa w Polsce pomimo faktu, że założenie winnicy jest bardzo kapitałochłonne. Zdobywane przez winiarzy doświadczenie oraz rozwój nowych technologii pozwala na uprawę winorośli, które coraz lepiej radzą sobie w polskim klimacie.

Na początku obecnej dekady w ewidencji prowadzonej przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego (od 1 września 2017 r. przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa) znajdowało się zaledwie kilkanaście winnic. Obecnie w ewidencji prowadzonej przez Dyrektora Generalnego KOWR znajduje się 329 winnic. Najwięcej producentów wina, wpisanych do ewidencji na rok gospodarczy 2020/2021, znajduje się w województwach: małopolskim (64), lubuskim (38), dolnośląskim (37), podkarpackim (33) oraz lubelskim (32). Jeżeli chodzi o województwo lubelskie, to winnic tam położonych jest więcej, jednakże ich właściciele mieszkają lub mają

siedzibę w innych województwach (głównie mazowieckim).

Polskie winnice posiadają areał upraw winorośli liczący od kilkunastu arów do kilkunastu hektarów. Jeszcze dziesięć lat temu największy obszar winnic znajdował się w tradycyjnych winiarskich województwach, tj. lubuskim, dolno-

województw południowo-zachodnich, południowo-wschodnich i południowych, gdzie warunki klimatyczne sprzyjają uprawie winorośli. Uprawiana powierzchnia winorośli ogółem zaewidencjonowana przez KOWR w roku gospodarczym 2020/2021 wyniosła ok. 548 ha. Największy areał winnic

Na przestrzeni ostatnich 10 lat można zauważyć, że winiarstwo w Polsce cieszy się coraz większą popularnością. W ewidencji prowadzonej przez Dyrektora Generalnego KOWR znajduje się obecnie 329 winnic

śląskim i małopolskim. Z biegiem lat uprawy winorośli powstawały także i w innych województwach, nawet w tych, które w ogóle nie są kojarzone z produkcją wina, ze względu na warunki klimatyczne bądź ukształtowanie terenu, jak województwo łódzkie, opolskie, pomorskie, czy też warmińsko-mazurskie. Obecnie najwięcej winnic skupionych jest w pasie

odnotowany został w województwach: lubuskim (ok. 19%), małopolskim (ok. 14%), dolnośląskim (ok. 12%), podkarpackim (ok. 10%), mazowieckim (ok. 10%) i zachodniopomorskim (ok. 10%).

Na początku obecnej dekady produkcja wina z polskich winogron wynosiła ok. 400 hl. W następstwie zmian w prawodawstwie krajowym oraz rosnącej popularności

Polacy coraz chętniej sięgają po polskie wino. W roku gospodarczym 2019/2020 wprowadzono do obrotu ok. 950 tys. butelek o pojemności 0,75 l

polskiego wina na rynku, zauważyć można coroczny skokowy wzrost produkcji wina. Wyjątkiem jest produkcja wina w roku gospodarczym 2017/2018, gdy nastąpił jej spadek ze względu na niezwykle niekorzystne warunki atmosferyczne.

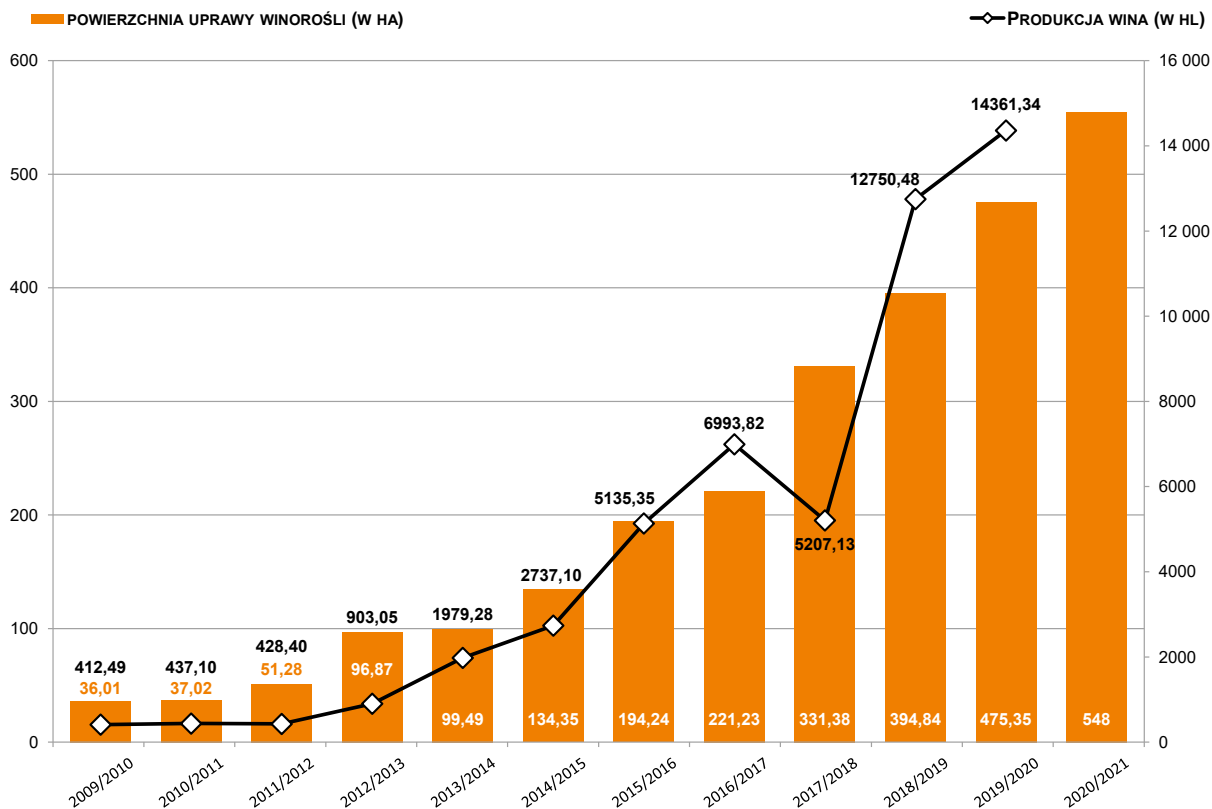
Na przestrzeni ostatnich 10 lat można zauważyć, że winiarstwo w Polsce cieszy się coraz większą popularnością. Rejony, w których rozwija się najbardziej dynamicznie w znacznej mierze pokrywają się z atrakcyjnymi regionami

turystycznymi, posiadającymi rozwiniętą infrastrukturę agroturystyczną. Połączenie agroturystyki ze zwiedzaniem winnic, czyli tzw. enoturystyka, jest znakomitą okazją do promocji tych obszarów. Również w mediach pojawia się coraz więcej informacji poświęconych polskiemu winiarstwu, co także sprzyja jego rozwojowi i wzbudza zainteresowanie konsumentów polskiego wina. Wszystko to sprawia, że Polacy coraz chętniej sięgają po polskie wino, które staje się coraz częściej rozpoznawalną marką, a jego konsumpcja rośnie, o czym świadczy wzrost produkcji wina w ostatnich dwóch latach o ponad 100%.

**Departament Interwencji
Rynkowych KOWR
tel. 22 376 71 09**

Zdjęcia: cooperr.Stock.adobe.com,
aleks.Stock.adobe.com,
goodluz.Stock.adobe.com

Areał uprawy winorośli oraz wielkość produkcji wina w latach 2009/2010–2019/2020

Źródło: dane KOWR

30 lat w służbie rolnikom

12 maja br. odbyła się konferencja prasowa ministra rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorza Pudy i prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Aleksandry Hadzik, poświęcona działaniom KRUS na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa rolników.

– Polskie rolnictwo opiera się głównie na małych i średnich gospodarstwach, gospodarstwach rodzinnych – podkreślał w czasie konferencji minister Grzegorz Puda.

Szef resortu rolnictwa zwrócił uwagę, że oczywiście nie tylko z tego powodu są one tak ważne dla Polski, ale bardzo istotne jest również to, że w tych gospodarstwach kolejne pokolenia przejmują wiedzę i doświadczenie. – *Te gospodarstwa zapewniają ciągłość pokoleniową i kulturową. Dokładamy też wszelkich starań, aby stawały się one coraz bardziej nowoczesne* – zapewnił minister.

Praca rolnika jest trudna i wiąże się z wieloma wyrzeczeniami, często wykonywana jest 24 godziny na dobę przez siedem dni w tygodniu, dlatego wymaga wsparcia na wielu płaszczyznach. – *Jednym z takich obszarów wsparcia jest rolnicze ubezpieczenie społeczne, a instytucją, która to ważne zadanie realizuje jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* – poinformował minister. – *KRUS nieprzerwanie od 30 lat służy polskim rolnikom – to dzięki tej instytucji wreszcie udziałem rolników stały się emerytury, renty, świadczenia wypadkowe, macierzyńskie, chorobowe, ale także możliwość rehabilitacji leczniczej* – podkreślił minister.

W jego ocenie Kasa zdała również egzamin w dobie walki z koronawirusem. Pojawiły się w jej ofercie nowe świadczenia związane z pandemią. Jednocześnie planowane są kolejne usprawnienia pracy urzędu oraz nowy program rehabilitacyjny dla rolników, którzy odczuwają skutki po chorobie COVID-19.

Prezes KRUS Aleksandra Hadzik przedstawiła nowe rozwiązania w zakresie e-usług dla rolników oraz rehabilitacji leczniczej po COVID-19. Pośród tych propozycji znalazły się:

- portal eKRUS – bezkosztowe rozwiązanie dla ubezpieczonych w Kasie, dające dostęp m.in. do spersonalizowanych danych o przebiegu ubezpieczenia, informacji o zbliżających się terminach płatności i wysokości składek. Z konta eKRUS rolnik może także samodzielnie pobierać elektroniczne zaświadczenie o podleganiu ubezpieczeniu w Kasie. Na przełomie II i III kwartału tego roku rolnicy posiadający konto na eKRUS będą mogli wygenerować e-zaświadczenie o niezaleganiu ze składkami opatrzone kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, co umożliwi im, bez potrzeby wizyty w KRUS, pobranie zaświadczenia, które następnie może być przedłożone np. w banku;
- e-zgłoszenia wypadku przy pracy rolniczej – nowe rozwiązanie KRUS na platformie ePUAP,

umożliwiający rolnikowi zgłoszenie wypadku przy pracy rolniczej bez konieczności wizyty w jednostce terenowej Kasy;

- automatyzacja pozyskania odpisu aktu stanu cywilnego – interfejs do rejestru urzędów stanu cywilnego, dzięki któremu KRUS będzie mógł pozyskiwać elektroniczne akty urodzenia, ślubu oraz zgonu podczas rozpatrywania wniosków rolników. Zdejmie to z interesantów obowiązek osobistego dostarczenia oryginałów dokumentów do placówek Kasy;
- rehabilitacja lecznicza rolników po przebytej chorobie COVID-19 – nowy profil rehabilitacji ogólnoustrojowej. Rehabilitacja prowadzona będzie w trybie stacjonarnym w zakładach rehabilitacji leczniczej KRUS, na 21-dniowych turnusach, od końca maja br.

**Departament Informacji
i Komunikacji MRiRW
22 623 18 38**

Zdjęcie: archiwum MRiRW

Rehabilitacja po COVID-19

w Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS

Wśród wyzwań, jakie postawiło zagrożenie pandemiczne, pojawiło się nowe – potrzeba rehabilitacji osób, które przebyły chorobę COVID-19. Dla Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, która wśród zadań ustawowych ma przypisany obowiązek zapewnienia rolnikom uprawnionym do świadczeń Kasy możliwość korzystania z rehabilitacji leczniczej, staje się to priorytetowym wyzwaniem.

Turnusy rehabilitacyjne dla ozdrowieńców prowadzone będą w trybie stacjonarnym i całodobowym, przez 21 dni, w dwóch Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS: od 24 maja w Jedlcu, a od 4 czerwca w Szklarskiej Porębie.

Główne cele rehabilitacji:

- wzmocnienie systemu oddechowego i uzyskanie remisji powikłań;
- poprawa wydolności wysiłkowej, krążeniowej, sprawności oddechowej;
- wzmocnienie siły mięśniowej i ogólnej sprawności fizycznej;
- poprawa sprawności psychofizycznej;

- poprawa stanu funkcjonalnego i jakości życia;

• wsparcie zdrowia psychicznego. Zabiegi rehabilitacyjne będą prowadzone zgodnie ze standardami rehabilitacji po przebytej chorobie COVID-19 i obejmą m.in.: trening wydolnościowy i stacyjny, ćwiczenia oddechowe, zabiegi z zakresu hydroterapii i fizykoterapii. Wdrożony zostanie również program przeciwstresowy. Rolnik będzie miał zagwarantowane zabiegi lecznicze zgodne z profilem skierowania, całodobowe wyżywienie oraz noclegi.

Podstawę skierowania na rehabilitację leczniczą po przebytej chorobie COVID-19 będzie stanowił *Wniosek o skierowanie na rehabilitację leczniczą* wystawiony przez lekarza POZ lub lekarza specjalistę, lub prawomocne orzeczenie lekarza rzeczoznawcy/komisji lekarskiej Kasy, wydane w postępowaniu orzecznictwym dla ustalenia prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników, zawierające wskazania do rehabilitacji ogólnoustrojowej po przebytej chorobie

COVID-19. Przed wystawieniem wniosku wskazane będzie wykonanie badań diagnostycznych, dobranych indywidualnie w zależności od konkretnego przypadku.

Wniosek należy złożyć w odpowiedniej jednostce KRUS.

Nowy profil rehabilitacji realizowanej przez CRR KRUS pozwoli rolnikom na pełen powrót do zdrowia, a tym samym do pracy w gospodarstwie rolnym.

**Biuro Komunikacji i Współpracy
Międzynarodowej KRUS**
tel. 22 592 66 42

Zdjęcie: Photographeeu.Adobe.stock.com

Biuletyn informacyjny nr 5/2021 (232). Wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Redagowany pod kierunkiem Małgorzaty Książyk przy współpracy z kolegium redakcyjnym w składzie: Wojciech Adamczyk, Dorota Białczak, Joanna Czapla, Nina Dobrzyńska, Joanna Gierulka, Monika Grążka, Waldemar Guba, Robert Jakubik, Agnieszka Kłódkowska-Cieślakiewicz, Lidia Kostańska, Magdalena Maciejewska, Teresa O'Neill, Paweł Wojcieszak, Magdalena Zasępa.

Opracowywany przez zespół w składzie: Ewa Jaroszewicz, Mariola Marczak. **Współpraca:** Alicja Daniłuk-Jankowska. **Projekt II i IV strony okładki:** Dorota Kazanowska. **Zdjęcia na I stronie okładki oraz stronach 1–3:** Fotolia, Mike MareenStock.adobe.com.

Redakcja: ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa; tel.: 22 623 11 75, 22 623 20 68.

Łączność z czytelnikami: Biuro Prasowe MRiRW, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, e-mail: rzecznik.prasowy@minrol.gov.pl.

Wersja internetowa: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/opracowania-i-publikacje>; <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/biblioteka.html>.

ISSN 1233-9784. Podpisano do druku: 26 maja 2021 r.

Nakład: 8000 egz. **Druk:** Zapol Sobczyk Spółka jawna, al. Piastów 42, 71-062 Szczecin.

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części, materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych, opublikowanych na stronach czasopisma, zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu.

Zabronione jest kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie materiałów graficznych, tj. ilustracji, rycin, zdjęć itp.

ARiMR zaprasza do udziału w konkursie fotograficznym „Nowoczesna polska wieś”

Zdjęcie należy przesłać do 20 września 2021 r. na adres mailowy: konkursARiMR@arimr.gov.pl w tytule wiadomości pisząc: konkurs fotograficzny pt. „Nowoczesna polska wieś”.

Każdy z autorów może nadesłać maksymalnie jedną pracę wykonaną w dowolnej technice (np. aparat cyfrowy, smartfon), zapisaną w formacie JPG o rozdzielczości nie mniejszej niż 300 dpi.

Szczegółowe warunki oraz zasady konkursu są określone w Regulaminie Konkursu dostępnym na stronie www.arimr.gov.pl.

**ODPOCZYWAJ
NA WSI**

Wybierz

wypoczynek

na polskiej wsi

